

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

**Кваліфікаційна робота
бакалавра**

**СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ОСОБАМИ, ЯКІ ЗАЗНАЛИ ВТРАТУ
БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Виконала: студентка 4-го курсу,
групи 6.2319-ср
спеціальності 231 «Соціальна робота»
освітньо-професійної програми
«Соціальна робота»
П.А. Заливша

Керівник: доцент кафедри соціальної філософії
та управління,
доцент, к.філос.н. Ель Гуессаб Карім

Рецензент: доцент кафедри соціальної філософії
та управління,
доцент, к.філос.н. Маловічко О.В.

Запоріжжя – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра соціальної філософії та управління
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 231 «Соціальна робота»
Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної філософії та управління

_____ Т.І.Бутченко
« _____ » _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Заливській Поліні Андріївні

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Соціальна робота з особами, які зазнали втрату близьких під час війни

керівник роботи Ель Гуессаб Карім, к.філос.н., доцент,

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «08» лютого 2023 року № 261-с

2. Строк подання студентом роботи 8 червня 2023 року

3. Вихідні дані до роботи Кузьменко Ю. Психологічні особливості стану та наслідків для осіб, що пережили втрату близької їм людей під час війни. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія». 2022. № 1. С. 28–32.; Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій : практ. посіб. / Байдик В.В. та ін. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 135 с.; Корнієнко І. О., Лісовецька І. М., Луценко Ю. А. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям – жертвам військового конфлікту : практ. посіб. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 152 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Проаналізувати історію становлення та розвитку соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни. 2. Здійснити уточнення змісту основних понять дослідження: «соціальна робота», «соціальні послуги», «травмуюча ситуація», «втрата». 3. Обґрунтувати принципи та норми дослідження системи соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни. 4. Дослідити правове регулювання системи соціального захисту населення у роботі з втратившими близьких під час війни. 5. Визначити роль системи соціального захисту населення у роботі з особами, які зазнали втрату близьких під час війни. 6. Проаналізувати соціальний захист населення у роботі з втратившими близьких під час війни в Україні та закордонном. 7. Визначити наслідки, з якими може зіштовхнутися сім'я загиблого військового та знайти

шляхи їх подолання. 8. Розробити основні фактори оптимізації соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	08.02.2023	08.02.2023
Розділ 2	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	30.03.2023	30.03.2023
Розділ 3	Ель Гуессаб К., доцент кафедри соціальної філософії та управління	28.04.2023	28.04.2023

7. Дата видачі завдання 08 лютого 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Листопад – грудень 2022	виконано
2.	Бібліографічний пошук	Січень – лютий 2023	виконано
3.	Розробка основних положень роботи	Січень – лютий 2023	виконано
4.	I розділ	Лютий – березень 2023	виконано
5.	II розділ	Березень – квітень 2023	виконано
6.	III розділ	Квітень – травень 2023	виконано
7.	Систематизація висновків	Травень 2023	виконано
8.	Нормоконтроль	Травень 2023	виконано

Студент _____ П.А. Заливша

Керівник роботи _____ К. Ель Гуессаб

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.С. Маліновська

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 61 сторінки, 40 позицій у списку літератури.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА, СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ, ТРАВМУЮЧА СИТУАЦІЯ, ВТРАТА

Мета дослідження: дослідження специфіки складових соціальної роботи з особливою категорією клієнтів, а саме з людьми, які пережили втрату близьких, їх соціальне забезпечення та психологічні особливості роботи.

Об'єкт дослідження: особи, які зазнали втрату близьких під час війни.

Предмет дослідження: соціальна робота з особами, які зазнали втрату близьких під час війни.

Методи дослідження: аналіз, синтез, індукція, дедукція, структурно-функціональний, аналіз статистичних даних.

Гіпотеза: ефективне забезпечення психологічної підтримки, економічної реабілітації та соціальної інтеграції осіб, які втратили близьких під час війни в Україні, сприятиме поліпшенню їхнього психічного благополуччя, реінтеграції в суспільство та покращенню якості їхнього життя.

Висновки: 1. Травмуючі ситуації, включаючи втрату близьких, можуть викликати психологічну травму у людини. Втрата може бути не лише фізичною (смерть), але і психологічною (розлучення, втрата зв'язку тощо). Травмуючі події в житті людини потребують підтримки та спеціалізованої допомоги соціальних працівників.

2. Втрата близьких впливає на фізичне та психічне благополуччя особистостей. Надання психологічної підтримки допомагає впоратися з горем, знайти способи адаптуватися та повернутися до нормального життя. Це може включати консультування, психотерапію, групову підтримку та інші форми психологічної допомоги.

3. Шляхи подолання наслідків травми втрати включають забезпечення підтримки сім'ї через різні організації та програми, які забезпечать фінансове та емоційне благополуччя.

SUMMARY

A qualification work consists of 61 pages, 40 items in the list of the references.

SOCIAL WORK, SOCIAL SERVICES, TRAUMATIC SITUATION, LOSS

Purpose of the study: to study the specifics of the components of a social work with a special category of the customers, namely with the people who have experienced a loss of the loved ones, their social security and psychological features of a work.

Object of the study: the persons who suffered a loss of the loved ones during the war.

Subject of the study: a social work with the people who suffered a loss of the loved ones during the war.

Methods of the study: an analysis, synthesis, induction, deduction, structural-functional, and analysis of the statistical data.

Hypothesis: an effective provision of the psychological support, economic rehabilitation and social integration of the people who suffered a loss of the loved ones during the war in Ukraine will improve their mental well-being, reintegration into society and improve their lives.

Conclusions:

1. The traumatic situations, including a loss of the loved ones, can cause a psychological trauma in a person. A loss can be not only physical (death), but also psychological (divorce, loss of the communication, etc.). The traumatic events in a person's life need the support and specialized help of the social workers.

2. A loss of the loved ones affects the physical and mental well-being of the individuals. A provision of the psychological support helps to cope with a grief, to find the ways to adapt and return to the normal life. This may include the counseling, psychotherapy, group support, and other forms of a psychological help.

3. The ways to overcome a trauma of a loss include a provision of the family support through various organizations and the programs that will ensure the financial and emotional well-being.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВТРАТИВШИМИ БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	6
1.1. Історія становлення та розвитку соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни	6
1.2. Уточнення основних понять дослідження: «соціальна робота», «соціальні послуги», «травмуюча ситуація», «втрата».....	12
1.3. Принципи та норми системи соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни.....	15
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВТРАТИВШИМИ БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ	20
2.1. Правове регулювання системи соціального захисту населення у роботі з втратившими близьких під час війни.....	20
2.2. Роль системи соціального захисту населення у роботі з особами, які зазнали втрату близьких під час війни.....	25
2.3. Порівняльний аналіз соціального захисту населення у роботі з втратившими близьких під час війни в Україні та закордоном.....	31
РОЗДІЛ 3. ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ З ВТРАТИВШИМИ БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	40
3.1. Наслідки, з якими може зіштовхнутися сім'я загиблого військового, та шляхи їх подолання.....	40
3.2. Основні фактори оптимізації розвитку соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни.....	48
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	57

ВСТУП

Актуальність дослідження. Конфлікт на сході країни, що триває з 2014 року, призвів до значних людських втрат і масових переміщень населення. Багато людей втратили своїх рідних, або стали інвалідами, або опинилися в складних соціально-економічних умовах. Соціальна робота в цьому контексті відіграє важливу роль у наданні підтримки, відновленні та реабілітації людей, які втратили близьких. Основні аспекти актуальності цієї теми включають психологічну підтримку, соціально-економічну реабілітацію, відновлення соціальних зв'язків та захист прав таких громадян. Актуальність соціальної роботи з особами, які зазнали втрату близьких під час війни, полягає у необхідності надати їм комплексну підтримку для відновлення фізичного, психологічного та соціального благополуччя.

Проблемна ситуація пов'язана включає в собі ряд складнощів. Ці складнощі включають травматичний досвід та психологічну травму, економічну нестабільність, соціальну ізоляцію та відчуження, відсутність доступу до соціальних послуг та проблеми з правовим захистом. Враховуючи ці проблеми, важливо забезпечити психологічну підтримку, економічну реабілітацію, побудову соціальних зв'язків, доступ до соціальних послуг та захист прав для тих, хто втратив близьких під час війни.

Проблема для соціального працівника, який займається роботою з такими особами, полягає у вирішенні цих складнощів і наданні належної підтримки. Соціальний працівник стикається зі складними емоційними ситуаціями та психологічними травмами, що можуть впливати на їх власну емоційну стійкість. Вони повинні знаходити шляхи для допомоги в економічній стабілізації сімей, зменшення соціальної ізоляції та побудови нових зв'язків. Крім того, соціальні працівники повинні працювати на забезпечення доступу до необхідних соціальних послуг і захисту прав постраждалих осіб. Для ефективної роботи в цій сфері вони також повинні мати відповідну підготовку та професійні навички, що дозволять їм ефективно взаємодіяти з постраждалими людьми та надавати їм необхідну підтримку.

Багато науковців займаються дослідженнями цієї теми. Вони досліджують психологічні та соціальні аспекти травми та втрати, а також економічні наслідки. Деякі з цих науковців в Україні включають С.С. Заєць, Т.П. Руденко, Р. Грабовського, М. Кривошапку та інших. Вони спрямовують свої дослідження на вивчення психологічного стану, соціальної підтримки та реабілітації постраждалих осіб.

Україна стикається зі складною проблемою підтримки осіб, які втратили близьких під час війни. Ця ситуація виникає внаслідок воєнного конфлікту в країні, що спричинило значні людські втрати, травматичний досвід та психологічну травму. Крім того, економічна нестабільність, соціальна ізоляція, відсутність доступу до соціальних послуг та проблеми з правовим захистом ускладнюють ситуацію. Щоб забезпечити належну підтримку, необхідно зосередитися на психологічній підтримці, економічній реабілітації, побудові соціальних зв'язків та забезпеченні доступу до соціальних послуг та правового захисту для цієї уразливої групи населення.

Об'єкт: особи, які зазнали втрату близьких під час війни.

Предмет: соціальна робота з особами, які зазнали втрату близьких під час війни.

Мета: дослідження специфіки складових соціальної роботи з особливою категорією клієнтів, а саме з людьми, які пережили втрату близьких, їх соціальне забезпечення та психологічні особливості роботи.

Згідно з метою маємо такі *завдання:*

- проаналізувати історію становлення та розвитку соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни;
- здійснити уточнення змісту основних понять дослідження: «соціальна робота», «соціальні послуги», «травмуюча ситуація», «втрата»;
- обґрунтувати принципи та норми дослідження системи соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни;
- дослідити правове регулювання системи соціального захисту населення у роботі з втратившими близьких під час війни;

- визначити роль системи соціального захисту населення у роботі з особами, які зазнали втрату близьких під час війни;
- проаналізувати соціальний захист населення у роботі з втратившими близьких під час війни в Україні та закордоном;
- визначити наслідки, з якими може зіштовхнутися сім'я загиблого військового та знайти шляхи їх подолання;
- розробити основні фактори оптимізації розвитку соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни.

Гіпотеза. Ефективне забезпечення психологічної підтримки, економічної реабілітації та соціальної інтеграції осіб, які втратили близьких під час війни в Україні, сприятиме поліпшенню їхнього психічного благополуччя, реінтеграції в суспільство та покращенню якості їхнього життя. Це підкреслює важливість належної підтримки та реабілітаційних заходів для людей, що пережили втрату близьких, і передбачає, що ці заходи можуть мати позитивний вплив на їхню психологічну та соціальну адаптацію.

Структура: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВТРАТИВШИМИ БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

1.1. Історія становлення та розвитку соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни

У воєнний період виникає фізична загроза та серйозні економічні втрати, що сильно впливають на емоційний стан людей, які стикаються з цим конфліктом. Індивідуальні психічні травми, що виникають в результаті цих подій, залишаються на протязі життя кожної постраждалої особи. В контексті українсько–російської війни стає особливо важливим створення спеціальних груп фахівців, що працюють з родичами загиблих. Це стосується не лише військових, які пожертвували своїм життям під час бойових дій, але й цивільних осіб, що стали жертвами обстрілів та терористичних актів. Під «втратою» можна мати на увазі як смерть близької людини, так і розставання з ними, розриву спілкування.

Історія становлення соціальної роботи з особами, які втратили близьких під час війни в Україні, є актуальною і відносно недавньою. Ось загальний огляд історичного розвитку цієї сфери:

– Початок конфлікту: В 2014 році в Україні почався воєнний конфлікт на сході країни, який призвів до значних людських втрат і великої кількості біженців. Ця ситуація поставила перед українським суспільством та соціальними службами нові виклики, пов'язані з підтримкою та допомогою тим, хто втратив близьких.

– Мобілізація ресурсів: З початком війни уряд України та неправительствені організації (НПО) активізували свою роботу, щоб забезпечити підтримку та допомогу особам, які втратили близьких. Було створено спеціалізовані програми та проекти, спрямовані на психологічну підтримку, економічну реабілітацію та соціальну інтеграцію цих людей.

– Залучення соціальних працівників: Соціальні працівники в Україні почали активно займатись питаннями підтримки осіб, які втратили близьких внаслідок воєнного конфлікту. Вони проводять оцінку потреб, надають психологічну підтримку, сприяють економічній реабілітації та забезпечують доступ до соціальних послуг.

– Розвиток спеціалізованих програм: З часом в Україні з'явилися спеціалізовані програми та проекти, спрямовані на підтримку осіб, які втратили близьких під час війни. Це включає психологічну реабілітацію, групову терапію, фінансову допомогу, професійне навчання та інші послуги.

Міжнародна співпраця: Україна співпрацює з міжнародними організаціями та партнерами, щоб отримати допомогу та експертну підтримку в розвитку соціальної роботи з особами, які втратили близьких. Це сприяє обміну досвідом, наданню фінансової та технічної допомоги, а також підвищенню свідомості про цю проблему на міжнародному рівні.

Таким чином, соціальна робота з цією категорією населення України розвивається і стає все більш важливою в контексті воєнного конфлікту та потреб постраждалих.

Початок воєнного конфлікту в Україні у 2014 році на сході країни, зокрема в Донецькій та Луганській областях, спричинив серйозні людські втрати і став причиною великої кількості біженців. Цей конфлікт мав значний вплив на життя людей, особливо тих, хто втратив близьких під час бойових дій.

Така ситуація поставила перед українським суспільством та соціальними службами нові виклики. Втратити близьку людину внаслідок війни — це травматичний досвід, який супроводжується емоційними, психологічними та соціальними наслідками. Це може включати посттравматичний стресовий розлад, депресію, тривожність, втрату впевненості, відчуття втрати сенсу життя та багато інших проблем.

Соціальні служби та соціальні працівники зайнялись питаннями підтримки та допомоги особам, які втратили близьких під час війни. Вони спрямовують свої зусилля на надання психологічної підтримки, реабілітації та

інтеграції цих людей у суспільство. Це включає проведення індивідуальних та групових консультацій, терапевтичних сесій, психосоціальних програм, фінансової допомоги, посередництва у забезпеченні доступу до соціальних послуг та захисту прав.

Основною метою соціальної роботи з особами, які втратили близьких під час війни, є полегшення їхнього страждання, сприяння їхній психологічній та соціальній реабілітації, підтримка їхнього самовизначення та повернення до нормального життя. Це важлива галузь соціальної роботи, яка стала особливо актуальною в контексті війни в Україні і вимагає комплексного підходу та постійного розвитку.

В даний час розвиток соціальної роботи з постраждалими під час війни, є активним процесом. Надання підтримки та допомоги постраждалим продовжується залежно від їхніх потреб і змінюється відповідно до розвитку ситуації.

На сьогоднішній день в Україні існують різні програми та проекти, які спрямовані на підтримку осіб, які втратили близьких під час війни. Ці програми охоплюють психологічну реабілітацію, соціальну та економічну підтримку, освітні та професійні можливості, доступ до медичних послуг, житлову підтримку та інші аспекти, які сприяють інтеграції постраждалих осіб у суспільство.

Держава спільно з міжнародними організаціями, громадськими організаціями та добровольчими ініціативами активно сприяє розвитку соціальної роботи з цією категорією людей. Відбувається надання фінансової та технічної підтримки, проведення тренінгів та навчань для соціальних працівників, обмін досвідом із міжнародними партнерами, створення спеціалізованих центрів та служб, спрямованих на підтримку та реабілітацію постраждалих.

Також важливим аспектом розвитку є науково–дослідна робота в цій галузі. Дослідження та аналіз соціальної роботи з особами, які зазнали втрату

близьких під час війни, сприяють вдосконаленню практичних підходів та розробці нових методик та програм.

Загалом, розвиток соціальної роботи з цією вразливою категорією людей є постійним процесом, який спрямований на покращення якості їхнього життя, підтримку їхнього психологічного стану та соціальну інтеграцію.

В Україні соціальні працівники були залучені до роботи з такою категорією клієнтів внаслідок активного залучення держави, міжнародних організацій, громадських організацій та інших зацікавлених сторін.

Держава визнала необхідність спеціалізованої соціальної роботи з цією категорією людей і активно підтримувала розвиток цього напрямку. Були створені спеціальні служби та центри соціальної роботи, які спеціалізуються на підтримці та реабілітації постраждалих. Державні програми та проекти були запроваджені з метою надання фінансової підтримки і ресурсів для роботи соціальних працівників.

Міжнародні організації та фонди також відіграли важливу роль у залученні соціальних працівників до цієї сфери. Вони надавали фінансову, технічну та консультативну підтримку для розвитку соціальної роботи та навчання соціальних працівників. Це допомогло покращити кваліфікацію соціальних працівників і забезпечити їхню належну підготовку для роботи з цією вразливою групою.

Громадські організації та добровольчі ініціативи також відіграли важливу роль у залученні соціальних працівників до допомоги особам, які втратили близьких під час війни. Вони мобілізували волонтерів та фахівців, проводили тренінги та навчання для соціальних працівників, організовували соціальні проекти та програми.

Таким чином, залучення соціальних працівників до роботи з особами, які втратили близьких під час війни, було реалізовано через спільні зусилля держави, міжнародних організацій, громадських організацій та добровольчих ініціатив. Це сприяло покращенню якості підтримки та допомоги для постраждалих осіб.

Від початку воєнного конфлікту в Україні система соціального захисту населення зазнала певного розвитку з метою забезпечення підтримки і допомоги особам, які втратили близьких під час війни. Деякі засоби, які були впроваджені для розвитку системи соціального захисту населення, включають:

- Удосконалення законодавства: було прийнято ряд законів і нормативних актів, які створюють правову базу для надання соціальної допомоги та підтримки особам, які втратили близьких під час війни.

- Розширення соціальних програм: були розроблені та розширені соціальні програми, які надають матеріальну підтримку, медичну допомогу, психологічну підтримку та інші види допомоги для постраждалих осіб.

- Посилення ролі соціальних служб: соціальні служби стали активніше працювати з особами, які втратили близьких, забезпечуючи їм консультування, координацію допомоги та інші соціальні послуги.

- Міжнародна співпраця: Україна співпрацює з міжнародними організаціями та донорами для отримання фінансової та технічної підтримки у розвитку системи соціального захисту населення та наданні допомоги постраждалим.

Ці заходи спрямовані на поліпшення якості життя осіб, які втратили близьких під час війни, та забезпечення їхнього соціального захисту і підтримки в умовах постконфліктного відновлення.

Розвиток системи соціального захисту населення в Україні стосується безпосередньо людей, які зазнали втрату близьких під час війни. Ці заходи спрямовані на надання підтримки та допомоги таким особам, щоб допомогти їм подолати травматичний досвід, відновитися психологічно та соціально, забезпечити їх економічну стабільність та відновлення соціальних зв'язків.

Система соціального захисту населення надає різні види підтримки для постраждалих осіб, зокрема:

- Психологічна підтримка: надається доступ до психологічної підтримки та консультування для допомоги у подоланні травми, траурного процесу та відновлення психічного благополуччя.

– Матеріальна допомога: забезпечується надання матеріальної підтримки, включаючи компенсацію втрати доходу, медичну допомогу, житлову підтримку та інші види соціальної допомоги.

– Соціальна інтеграція: здійснюється робота з постраждалими особами з метою забезпечення їхньої соціальної інтеграції шляхом підтримки у пошуку роботи, отриманні освіти, відновленні соціальних зв'язків та включення до громадського життя.

– Юридичний захист: забезпечується надання правової підтримки та захисту постраждалим особам, включаючи допомогу у врегулюванні спорів, отриманні компенсації та захисті їхніх прав.

– Реабілітація та медична допомога: забезпечення доступу до медичних послуг та реабілітаційних програм для фізичного відновлення та покращення якості життя осіб, які зазнали втрат.

– Психосоціальна реабілітація: здійснення роботи з психосоціальною реабілітації, включаючи проведення групових сесій, тренінгів та підтримуючих заходів, що сприяють подоланню стресу, тривожності та депресії.

– Навчання та професійна підготовка: розробка спеціальних навчальних програм та професійних курсів для постраждалих осіб з метою підвищення їхньої кваліфікації та забезпечення можливостей для отримання роботи.

– Соціальний супровід: забезпечення індивідуального соціального супроводу та кейс-менеджменту для постраждалих осіб з метою адаптації до нових життєвих умов, вирішення побутових проблем та підтримки у важких життєвих ситуаціях.

– Громадська участь: залучення постраждалих осіб до процесу прийняття рішень та розробки програм соціального захисту, що дозволяє їм висловити свої потреби та інтереси та активно брати участь у формуванні політики.

– Моніторинг та оцінка: проведення систематичного моніторингу та оцінки ефективності програм та заходів соціального захисту для постраждалих

осіб з метою постійного вдосконалення системи та забезпечення оптимальних результатів.

Розвиток системи соціального захисту населення спрямований на поліпшення життя та благополуччя осіб, які зазнали втрату близьких під час війни, та надання їм необхідної допомоги та підтримки для подолання наслідків травми та відновлення їхнього життя.

1.2. Уточнення основних понять дослідження: «соціальна робота», «соціальні послуги», «травмуюча ситуація», «втрата»

Соціальна робота, згідно з визначенням Європейської Асоціації Шкіл соціальної роботи тлумачиться як академічна дисципліна та професійна діяльність, яка сприяє соціальним змінам та розвитку, соціальній єдності, а також наснаженню та незалежності людей, залучає окремих фізичних осіб, групи, та суспільні структури до вирішення проблем осіб, сімей що перебувають в складних життєвих обставинах та покращення якості їх життя та добробуту, на засадах принципів соціальної справедливості, дотримання прав людини, колективної відповідальності та поваги, протидіє факторам соціального виключення та сприяє дотриманню прав людини [19, с. 13].

Соціальна робота базується на принципах соціальної справедливості, гідності людини, самовизначення, участі, поваги до різних культур і розумінні соціальних проблем з комплексним підходом. Соціальні працівники використовують свої знання, навички і професійні інструменти для надання підтримки, консультування, коучингу, координації послуг, посередництва, розвитку програм та інтервенцій, що сприяють поліпшенню якості життя і соціальному розвитку індивідів та спільнот.

Соціальна робота займається широким спектром питань, таких як допомога особам з інвалідністю, втрата близьких, насильство, безпритульність, зловживання, усиновлення, соціальна адаптація, навчання навичкам самообслуговування, робота з підлітками, проблеми сім'ї та багато інших.

Метою соціальної роботи є покращення якості життя людей, сприяння соціальній справедливості та розбудові стійкого соціального благополуччя. Соціальна робота зосереджена на наданні підтримки, порад та інтервенцій для різних груп населення з метою вирішення їх соціальних потреб, проблем та викликів. Це може включати навчання навичкам самообслуговування, розвиток навичок комунікації та міжособистісних відносин, надання консультацій з питань сімейних проблем, підтримку в процесі виховання підлітків та багато іншого. Ціль соціальної роботи полягає в досягненні покращення якості життя людей, забезпеченні соціальної справедливості та сприянні сталому соціальному благополуччю в суспільстві.

Соціальні послуги – це комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які перебувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Під складними життєвими обставинами розуміють обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може подолати самотійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю або станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний чи психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа тощо) [34, с. 135].

Соціальні послуги можуть включати різноманітні види допомоги, такі як консультації, психосоціальна підтримка, коучинг, посередництво, реабілітаційні програми, навчання навичкам самообслуговування, планування та організація послуг у сфері охорони здоров'я, працевлаштування та багато інших. Соціальні послуги спрямовані на задоволення потреб та вирішення проблем, що виникають у соціальних, економічних, психологічних або здоров'язбережувальних аспектах життя людей.

Отже, соціальна робота включає надання соціальних послуг як основний засіб вирішення соціальних проблем та покращення якості життя людей.

Психічна травма – травма, що виникла в результаті дії на психіку людини особисто значущої інформації і здатна через недостатність механізмів психологічного захисту та за наявності певних рис особистості призвести до розвитку психічного захворювання [31, с. 311].

Психологічну травму у широкому сенсі можна описати як реакцію індивіда на події, що створюють значний стрес у житті. Ці події можуть включати війни, терористичні акти, природні катастрофи, нещасні випадки, фізичне, емоційне або сексуальне насильство, серйозні хвороби, медичні процедури, ситуації втрати, горя, міжособистісні конфлікти та інші подібні ситуації.

Психологічна травма виникає в результаті перевантаження психічних ресурсів і може виявлятися у вигляді різних симптомів, таких як стрес, тривога, депресія, посттравматичний стресовий розлад, порушення сну, знижена самооцінка, втрата інтересу до життя та інші. Важливо пам'ятати, що реакція на психологічну травму може бути індивідуальною і варіювати в залежності від особистості та контексту.

Отже, психологічна травма – це відповідь людини на стресові події, які можуть суттєво позначитися на її психологічному стані і функціонуванні.

Науковці розглядають втрату як психологічну травму, яка виникає внаслідок втрати близьких людей (фізичної – через смерть, психологічної – через розлучення). Вони акцентують на тому, що події, які травмують в житті людини, майже завжди супроводжуються втратами. У більш широкому розумінні, втрата – це досвід, пов'язаний зі смертю близької особи. Проте, травма втрати може бути викликана не тільки смертю близької людини, а також втратою фізичної цілісності (наприклад, втрата частини тіла), розривом родинних зв'язків, втратою роботи, відходом від рідного дому або колективу та іншими подібними ситуаціями.

Травма втрати супроводжується глибоким почуттям горя, суму, розчарування та може викликати різні емоційні, когнітивні і поведінкові зміни. Людина може відчувати печаль, втрату сенсу життя, почуття вини, нездатність концентруватися, проблеми зі сном, соціальну ізольованість та інші симптоми. Травма втрати може потребувати підтримки, розуміння і допомоги соціальних працівників, психологів та інших фахівців для подолання складних емоцій і адаптації до нової реальності.

Травмуюча ситуація – це подія або події, які призводять до серйозного психологічного стресу і можуть спричинити травму для індивіда. Це може бути будь-яка подія, яка порушує стабільність, безпеку і емоційний благополуччя людини. Травмуючі ситуації можуть бути різного характеру, включаючи природні катастрофи, техногенні аварії, терористичні атаки, жорстоке обставини, насильство, домашнє насильство, аварії, втрату близьких і т.д. Травмуюча ситуація може спричинити негативні емоції, відчуття безпорадності, страху, тривоги, пошкодження самоповаги і може мати вплив на психічне і фізичне здоров'я людини. Подолання травмуючої ситуації часто потребує підтримки та допомоги фахівців, таких як психологи, соціальні працівники, лікарі, для полегшення стресу, відновлення психологічного благополуччя та відновлення життя після травматичного досвіду.

1.3. Принципи та норми системи соціального захисту населення з втратившими близьких під час війни

Україна, як соціальна та правова держава, визнає, що людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека є найважливішими соціальними цінностями. Права та свободи людини та їх гарантії визначають напрямок та діяльність держави та її органів. Серед цих прав важливе місце займає право на соціальне забезпечення, яке є невід'ємною частиною природних прав людини, що обумовлене розвитком людини в суспільстві та

закріплене у міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.

В Україні система захисту населення ґрунтується на принципах та нормах, спрямованих на забезпечення соціального захисту та підтримки громадян.

Принципи соціального забезпечення є основоположними ідеями, керівними положеннями та основними принципами, які ґрунтуються на міжнародних стандартах соціальної політики та закріплені в національному законодавстві. Вони втілюють науково обґрунтовані розробки та ідеологічно закріплені концепції соціального забезпечення і сприяють більш ефективному та соціально справедливому розподілу державних та недержавних коштів між громадянами. Принципи соціального забезпечення визначають засади державної соціальної політики і відображають основні ідеї та принципи, що знаходять вираження в правових відносинах, які виникають під час реалізації прав громадян на соціальне забезпечення.

Основні принципи та норми, які регулюють систему соціального захисту населення в Україні, включають:

– Принцип гуманізму: система соціального захисту спрямована на захист та підтримку прав людини, гідного життя, гідної праці та соціальної справедливості.

– Принцип соціальної солідарності: соціальна захищеність забезпечується шляхом збору обов'язкових соціальних внесків та розподілу ресурсів на користь тих, хто потребує допомоги та підтримки.

– Принцип диференціації та індивідуального підходу: система соціального захисту враховує індивідуальні потреби та особливості громадян, забезпечуючи доступ до певних соціальних послуг та пільг в залежності від їхньої потреби та ситуації.

– Принцип пріоритету захисту вразливих груп: система соціального захисту надає пріоритетну увагу особам, які знаходяться у складних життєвих

обставинах, включаючи людей похилого віку, інвалідів, дітей, малозабезпечених сімей та інші вразливі групи.

– Принцип доступності та якості соціальних послуг: громадяни мають мати доступ до якісних соціальних послуг та допомоги, що відповідають їхнім потребам і стандартам.

– Принцип співробітництва та партнерства: система соціального захисту базується на співробітництві між державою, громадськими організаціями, благодійними фондами та іншими стейкхолдерами з метою забезпечення ефективності та комплексного розв'язання соціальних проблем.

Ці принципи та норми служать основою для розвитку та функціонування системи соціального захисту населення в Україні та забезпечують соціальний захист, допомогу та підтримку громадянам у складних життєвих ситуаціях.

Норми системи захисту населення в Україні включають:

– Норми щодо соціального забезпечення, які передбачають надання соціальних послуг, пільг, допомоги та компенсацій у випадках втрати близьких, безробіття, інвалідності тощо.

– Норми щодо медичного забезпечення, які передбачають доступ до медичних послуг, реабілітації та психологічної підтримки для осіб, які зазнали втрати близьких.

– Норми щодо житлового забезпечення, які передбачають надання житла, або соціального житлового обслуговування для осіб, які втратили близьких під час війни.

– Норми щодо освіти та професійного навчання, які передбачають можливість отримати освіту та підвищити кваліфікацію для забезпечення майбутньої зайнятості та самостійного життя.

– Норми щодо правового захисту, які передбачають забезпечення доступу до юридичної допомоги та захисту прав тих, хто втратив близьких під час війни.

– Норми щодо соціальної реабілітації, які передбачають психологічну підтримку, включення в соціальні програми та активізацію участі в суспільному житті.

Ці норми мають на меті забезпечення соціального захисту, підтримки та реінтеграції осіб, які втратили близьких під час війни в Україні.

Соціальний працівник, працюючи з особами, які втратили близьку людину, має керуватись деякими принципами та нормами, які сприяють ефективній та етичній роботі.

В першу чергу соціальний працівник повинен виявляти розуміння, співпереживання та підтримку по втраті, що допомагає клієнту почувати себе зрозумілим та підтриманим. Також, соціальний працівник має поважати та розуміти культурні особливості клієнта, враховувати їх унікальні потреби та переконання при наданні підтримки.

Працівник соціальної сфери повинен дотримуватись принципів конфіденційності та зберігати конфіденційність інформації про клієнта, якщо це не суперечить законодавству та національним стандартам. Тверезий підхід: фахівець має застосовувати об'єктивний та тверезий підхід у своїй роботі, не дозволяючи особистим переконанням або емоціям перешкоджати об'єктивності та справедливості.

Найголовніше, він повинен розглядати втрату як частину більш широкій системи, враховуючи контекст сім'ї, спільноти та соціального середовища, щоб забезпечити комплексний підхід до підтримки. Соціальний працівник має сприяти створенню партнерського відношення з клієнтом, де він визнає їх автономію та сприяє їх участі у прийнятті рішень щодо підтримки та відновлення.

Висновок: Система соціального захисту населення є важливою складовою соціальної політики в багатьох країнах, включаючи Україну. Вона має на меті забезпечення соціальної справедливості та покращення якості життя людей.

Принципи соціального забезпечення, такі як соціальна справедливість, солідарність, доступність і гуманізм, визначають основні засади діяльності

системи соціального захисту населення. Вони покликані забезпечити рівні можливості для всіх громадян і гарантувати їхню соціальну безпеку.

Соціальна робота є важливим інструментом у реалізації цілей соціального забезпечення. Соціальні працівники займаються роботою з різними групами людей і надають їм підтримку, консультації та інші необхідні соціальні послуги.

Було зазначено, що соціальний працівник є професіоналом, який працює з різними групами людей, такими як діти, молодь, особи з інвалідністю, ветерани та інші. Вони надають соціальну підтримку, консультують та сприяють покращенню якості життя людей.

Травмуючі ситуації, включаючи втрату близьких, можуть викликати психологічну травму у людини. Втрата може бути не лише фізичною (смерть), але і психологічною (розлучення, втрата роботи тощо). Травмуючі події в житті людини потребують підтримки та спеціалізованої допомоги соціальних працівників.

Для досягнення цих цілей важливо враховувати принципи соціального забезпечення, залучати кваліфікованих соціальних працівників та розробляти ефективні соціальні послуги, спрямовані на підтримку тих, хто переживає травмуючі ситуації.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВТРАТИВШИМИ БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

2.1. Правове регулювання системи соціального захисту населення у роботі з втратившими близьких під час війни

Стандарти Ради Європи і Європейського Союзу включають соціальне забезпечення в широкому контексті, що охоплює не лише соціальне страхування, але й інші форми соціального захисту, такі як державна соціальна допомога і спеціальні/додаткові програми соціального захисту для певних категорій населення. Це розуміння є важливим для національного законодавства, оскільки в Україні ще не прийнято загального закону про соціальний захист населення.

Україна має ряд законодавчих актів, які регулюють роботу соціальних працівників у сфері підтримки та реабілітації клієнтів, які пережили травмуючі події. Нижче наведені основні закони, які визначають права та обов'язки соціальних працівників у цій сфері:

– Закон України «Про соціальні послуги» (№ 966–ІХ від 25.12.2019) – цей закон визначає загальні принципи та норми надання соціальних послуг в Україні. Він встановлює права та обов'язки соціальних працівників, зокрема тих, що працюють з клієнтами, які пережили травмуючі події.

– Кримінально–процесуальний кодекс України (№ 4651–VI від 13.04.2012) – цей закон встановлює процедуру розслідування та судового розгляду кримінальних справ. Соціальні працівники можуть брати участь у судових процесах як експерти з питань соціальної реабілітації та підтримки потерпілих.

– Закон України «Про соціальну реабілітацію та підтримку осіб, які постраждали внаслідок політичних репресій» (№ 2539–IV від 25.03.2004) – цей закон регулює питання соціальної підтримки та реабілітації осіб, які

постраждали внаслідок політичних репресій. Він визначає права та обов'язки соціальних працівників, які працюють з такими клієнтами.

– Закон України «Про психологічну допомогу» (№ 592–IV від 22.02.2003) – цей закон регулює психологічну допомогу особам, які потребують підтримки внаслідок травматичних подій. Він встановлює права та обов'язки психологів та соціальних працівників, які займаються наданням психологічної допомоги.

Це лише деякі з основних законів, які стосуються роботи соціальних працівників у сфері підтримки клієнтів, що пережили травмуючі події. Окрім цих законів, можуть бути регіональні та місцеві нормативні акти, що доповнюють цю правову базу залежно від конкретного регіону в Україні.

В Україні правове регулювання системи соціального захисту населення у роботі з особами, які зазнали втрати близьких під час війни, включає ряд законів та нормативних актів. Основними нормативно-правовими актами в цій сфері є:

1. Закон України «Про соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок воєнних подій на території України» (№ 1706–VII від 17.01.2014) – цей закон визначає загальні принципи та механізми соціального захисту осіб, які постраждали внаслідок воєнних подій на території України. Він передбачає надання допомоги та підтримки втратившим близьких під час війни, включаючи пенсійні виплати, медичну допомогу, соціальне обслуговування та інші види підтримки.

2. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (№ 3551–XII від 16.12.1993) – цей закон визначає статус ветеранів війни та встановлює їхні права та гарантії соціального захисту. Він передбачає надання пільг, допомоги та підтримки ветеранам війни та членам їх сімей, включаючи медичне обслуговування, житлові умови, працевлаштування тощо.

3. Закон України «Про соціальні послуги» (№ 966–IX від 25.12.2019) – цей закон встановлює загальні принципи надання соціальних послуг в Україні. Він передбачає різноманітні соціальні послуги для осіб, які зазнали втрати

близьких під час війни, включаючи психологічну підтримку, реабілітацію, юридичну допомогу тощо.

4. Закон України «Про ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (№ 3552–XII від 16.12.1993) – цей закон встановлює правовий статус ветеранів війни, їхні соціальні гарантії та пільги, включаючи пільги на житло, медичну допомогу, транспортні пільги та інші види соціального захисту.

5. Закон України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (№ 796–12 від 9.05.1991) – цей закон встановлює правовий статус та гарантії соціального захисту осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи пенсійні виплати, медичну допомогу, компенсації та інші види підтримки.

6. Закон України «Про гарантії соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (№ 2402–IV від 5.06.2003) – цей закон встановлює механізми соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Він передбачає надання соціальних послуг, житлові умови, медичну та освітню підтримку для цієї категорії дітей.

7. Закон України «Про медичне страхування» (№ 2464–VI від 19.06.2010) – цей закон регулює систему медичного страхування в Україні, яка забезпечує доступ до медичної допомоги, включаючи осіб, які зазнали втрати близьких під час війни, та забезпечує їх соціальний захист у сфері медицини.

Україна надає додаткові соціальні послуги для переселенців, які були примусово переміщені внаслідок російсько-української війни. Ці послуги спрямовані на підтримку та соціальну реабілітацію переселенців, щоб допомогти їм адаптуватися у новому місці проживання.

Однією з основних послуг є реєстрація та легалізація переселенців. Це включає оформлення статусу переселенця та отримання необхідних документів, що дають доступ до різних видів підтримки.

Матеріальна допомога є ще одним важливим аспектом. Це включає фінансову підтримку, таку як одноразова допомога або соціальна допомога на

проживання. Крім того, переселенці отримують засоби основного забезпечення, які включають продуктові пакети та гігієнічні засоби.

Забезпечення житла та проживання є іншою важливою послугою. Це може включати розміщення переселенців у переселенчих центрах, готелях або надання житла в оренду. Додатково, надаються комунальні послуги, такі як електроенергія, опалення та водопостачання.

Медична допомога також є необхідною. Переселенці мають право на безкоштовну медичну допомогу, включаючи лікування, консультації та медикаментозне забезпечення.

Соціально-психологічна підтримка є важливою частиною послуг для переселенців. Це включає психологічну допомогу, консультування та психотерапію для переселенців та їхніх сімей. Групові заняття з реабілітації та адаптації також можуть бути проведені.

Освіта та працевлаштування є іншими аспектами соціальних послуг для переселенців. Допомога надається у вступі до навчальних закладів та професійному навчанні. Крім того, надається підтримка в пошуку роботи та працевлаштуванні.

Ці послуги надаються як урядовими структурами, зокрема Міністерством соціальної політики, так і за допомогою неприбуткових організацій, міжнародних гуманітарних організацій та волонтерів. Вони спільно працюють для забезпечення необхідної підтримки та реабілітації переселенців, сприяючи їхній соціальній адаптації та впровадженню у новому оточенні [22].

Внаслідок військових конфліктів і загострення воєнного стану в Україні, багато сімей втратили своїх близьких, які були військовослужбовцями та загинули в зоні бойових дій. Це створило необхідність в наданні підтримки та допомоги цим сім'ям, які відчули важкі наслідки війни на своєму житті.

Україна вживає заходів для забезпечення соціальної підтримки сімей загиблих військовослужбовців. Одним із ключових аспектів цієї підтримки є фінансова допомога, яка включає державну соціальну допомогу, одноразові виплати та пільги на побутові потреби. Ці заходи спрямовані на полегшення

фінансового тягаря, який лежить на плечах сімей, що втратили своїх улюблених та основних годувальників.

Крім фінансової підтримки, сім'ям загиблих військових надаються інші соціальні послуги, такі як медична допомога, юридична консультація, соціально-психологічна підтримка, освітні та професійні можливості. Всі ці заходи мають на меті допомогти сім'ям загиблих військових пройти через складний процес травми, адаптуватися до нових умов і знайти своє місце в суспільстві.

Надання фінансової допомоги та інших соціальних послуг є важливою складовою державної політики соціального захисту в Україні. Це дозволяє забезпечити мінімальний рівень життя та соціальної підтримки сімей, які постраждали від війни, та сприяти їхній реабілітації та поверненню до повноцінного життя.

Фінансова допомога включає наступні види пільг та виплат:

– Державна соціальна допомога: Сім'ї загиблих військовослужбовців можуть отримувати державну соціальну допомогу, яка виплачується щомісяця у вигляді пенсії чи компенсації. Розмір допомоги залежить від рангу та категорії військовослужбовця, а також від кількості членів сім'ї.

– Одноразові виплати: Сім'ї загиблих військовослужбовців мають право на одноразові виплати у зв'язку зі смертю близького. Ці виплати можуть бути спрямовані на оплату похоронних витрат, встановлення пам'ятника або інші потреби, пов'язані зі смертю військовослужбовця.

– Пільги та підтримка у побутових питаннях: Сім'ї загиблих військовослужбовців можуть отримувати пільги на оплату житлово-комунальних послуг, проїзду, медичних послуг тощо. Деякі програми також надають матеріальну допомогу на придбання продуктів харчування, гігієнічних засобів та інших необхідних предметів.

Виплати фінансової допомоги здійснюються згідно з встановленими законодавством процедурами та вимогами. Для отримання фінансової допомоги сім'ї загиблого військовослужбовця звертаються до відповідних

органів соціального захисту населення з необхідними документами, що підтверджують статус та втрату близького.

2.2. Роль системи соціального захисту населення у роботі з особами, які зазнали втрату близьких під час війни

Воєнні конфлікти та конфлікти збройного характеру є актуальною проблемою в сучасному світі. Мільйони людей щороку стикаються зі страшними наслідками війни, включаючи втрату близьких. Розуміння ролі психологічної підтримки у роботі з такими особами допоможе вдосконалити систему підтримки та реабілітації. Втрата близької людини під час війни має серйозний вплив на психологічний стан та емоційне благополуччя людини.

Психологічна підтримка є важливим фактором в процесі зцілення, адаптації та реабілітації після такої втрати. Суспільство повинно бути готовим підтримати і відновити психологічну стійкість осіб, які зазнали втрату близьких під час війни. Розуміння ролі психологічної підтримки допоможе впроваджувати ефективні програми та послуги, спрямовані на відновлення психічного здоров'я і підтримку таких осіб. Розвиток психологічної науки і практики дозволяє вдосконалювати методи та підходи до роботи з особами, які зазнали втрати близьких під час війни. Нові дослідження та знання в цій області сприятимуть покращенню ефективності психологічної підтримки та реабілітаційних програм.

Після переживання втрати близької людини внаслідок воєнних конфліктів, особи стикаються зі складними емоційними та психологічними наслідками. Важливою складовою системи соціального захисту населення є психологічна підтримка, яка надається цим особам. Роль психологів полягає у допомозі в управлінні емоціями, подоланні травми, знаходженні нового сенсу життя та підтримці в процесі адаптації до нових умов. Вони надають індивідуальну психологічну підтримку, проводять групові сесії та допомагають

особам зробити крок вперед на шляху до психологічного відновлення та реабілітації.

Втрата близької людини під час війни може супроводжуватися різноманітними емоційними та психологічними наслідками. Кожна особа реагує по-своєму, і вплив втрати може бути індивідуальним, але існують загальні тенденції, які можуть спостерігатися:

– Травма та шок: Втрата близької людини під час війни може спричинити травматичну реакцію та емоційний шок. Особа може почуватися враженою, втратити орієнтацію у світі, переживати непокій, страх та безпорадність.

– Траур: Втрата близької людини призводить до глибокого траурного процесу. Особа може переживати постійну скорботу, сум і відчуття втрати. Виникає потреба в пристосуванні до нової реальності без улюбленої людини.

– Емоційна нестабільність: Після втрати близької людини особа може переживати коливання настрою, від сильних емоцій глибокого суму до роздратування, злості або відчуття порожнечі. Це може викликати непередбачувані реакції та зміни в психологічному стані.

– Соціальна ізоляція: Втрата близької людини може вплинути на соціальну сферу життя. Особа може відчувати віддаленість від оточуючих, втрату зв'язку з родиною та друзями, а також відчувати себе іншими від інших.

– Психосоматичні симптоми: Сильний стрес та емоційне напруження, пов'язані з втратою, можуть впливати на фізичне здоров'я. Особа може відчувати головний біль, безсоння, зниження апетиту, збудження або втому.

– Порушення самоідентифікації: Втрата близької людини може викликати втрату частини власної ідентичності. Особа може питати себе, хто вони без цієї людини та як знайти своє місце в житті.

Втрата близької людини під час війни призводить до серйозних емоційних та психологічних наслідків, які включають травму та траур. Особа, що зазнала цієї втрати, може переживати початковий шок та відмову в

прийнятті реальності. Вони можуть почуватися враженими, втратити орієнтацію і контроль над своїм життям. Супроводжуючи це, можуть з'являтися симптоми травми, такі як повторні сни про втрату, панічні атаки, тривожність та депресія.

Траурний процес, який виникає внаслідок втрати, може проходити через різні етапи, включаючи шок, заперечення, гнів, сум і прийняття. Цей процес може бути довготривалим і вимагати розуміння, підтримки та часу для особи, щоб знайти шлях до зцілення і адаптації до нової реальності.

Важливо враховувати, що кожна особа може реагувати по-різному на втрату, і їх переживання можуть бути унікальними. Професійна психологічна підтримка грає важливу роль у наданні допомоги особам, які зазнали втрати близької людини. Терапевти та консультанти можуть надати простір для висловлення емоцій, розвитку стратегій копінгу та забезпечення підтримки в процесі зцілення.

Розуміння та уважне ставлення до переживань травми та траурного процесу можуть допомогти особам, які зазнали втрати, знайти способи подолання емоційного болю та рухатися вперед у своєму процесі одужання.

Індивідуальні консультації та терапія відіграють важливу роль у психологічній підтримці осіб, які зазнали втрати близької людини під час війни. Ці форми психологічної підтримки дозволяють особам висловити свої емоції, поділитися своїм досвідом та отримати професійну допомогу у процесі зцілення.

Індивідуальні консультації надають можливість особі безпосередньо спілкуватися з психологом або терапевтом один на один. Під час цих сесій особа може розмовляти про свої почуття, думки та реакції на втрату, отримувати підтримку та розуміння. Психолог часто застосовує різні психотерапевтичні підходи, які допомагають особі впоратися зі своїми емоціями, розвивати допінг-стратегії та знаходити способи адаптації до нової реальності.

Терапія також може включати специфічні методи та підходи, такі як травмоорієнтована терапія, когнітивно-поведінкова терапія, арт-терапія та інші. Ці підходи допомагають особі зрозуміти свої емоції, змінити негативні мислення та переконання, знайти способи подолання тривоги та депресії.

Важливо враховувати, що індивідуальні консультації та терапія націлені на потреби конкретної особи і їх процес зцілення. Професійний психолог або терапевт працює разом з клієнтом, створюючи безпечне середовище для вираження емоцій, відкритого спілкування та осмислення власного досвіду.

Індивідуальні консультації та терапія можуть бути важливими етапами в процесі одужання та адаптації осіб, які зазнали втрати близької людини під час війни. Вони допомагають особі знайти внутрішні ресурси, зрозуміти свої емоції та знайти способи побудови нового смислового фреймворку своєї життєвої ситуації.

У сучасному світі, де технології постійно розвиваються, психологічна підтримка онлайн набуває все більшої популярності та актуальності. Ця форма підтримки виявляється особливо корисною в контексті роботи з особами, які зазнали втрати близьких під час війни. Вона надає можливість отримати необхідну допомогу та підтримку в зручний для них спосіб.

Психологічна підтримка онлайн є важливим інструментом для надання допомоги особам, які зазнали втрати близької людини під час війни. Ця форма підтримки дозволяє зручно та ефективно отримати психологічну допомогу, особливо для тих, хто має обмежений доступ до традиційних обличчями-до-обличчя зустрічей.

Онлайн-психологічна підтримка надає можливість клієнтам отримати консультації та терапію в зручний для них час та місце. Завдяки технологіям зв'язку, таким як відеодзвінки, текстові повідомлення та електронна пошта, особи можуть встановити контакт з психологом з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету.

Дистанційна підтримка дозволяє зберегти конфіденційність та анонімність, що може бути особливо важливим для осіб, які відчувають сорому

або страху пов'язаного з відкритим вираженням своїх емоцій та проблем. Крім того, ця форма підтримки також може бути особливо корисною для тих, хто має фізичні обмеження, мешкає в віддалених регіонах або не має можливості особисто зустрітися з психологом.

Важливо зазначити, що онлайн-психологічна підтримка має свої обмеження і не підходить для всіх ситуацій. У деяких випадках, зокрема при важких психічних станах або кризових ситуаціях, може бути необхідна особиста присутність та негайна допомога психолога або медичного фахівця.

Розширення доступу до психологічної підтримки є однією з ключових перспектив розвитку в цій галузі. Досягненням технологічного прогресу та зростанням використання Інтернету стає можливим надавати психологічну підтримку через онлайн-платформи та додатки. Це дозволяє перейти від традиційних обмежень, таких як географічна віддаленість, фізичні обмеження або часові обмеження, і забезпечити доступ до підтримки широкому колу осіб, незалежно від їх місця проживання.

Онлайн-платформи психологічної підтримки, такі як відеоконференції, чати, електронна пошта або спеціалізовані додатки, дозволяють клієнтам зв'язатися з психологом у зручний для них час та місце. Це особливо важливо для людей, які мають обмежений доступ до традиційних психологічних послуг, таких як військові в зоні конфлікту або люди, які перебувають у віддалених регіонах.

Розширення доступу також означає зниження фінансових бар'єрів. Онлайн-психологічна підтримка може бути більш доступною в порівнянні з традиційними консультаціями, оскільки не потребує витрат на поїздки або оренду офісного простору. Це робить психологічну підтримку більш доступною для широкого кола людей, незалежно від їх фінансового стану.

Загалом, розширення доступу до психологічної підтримки через онлайн-платформи відкриває нові можливості для того, щоб більше людей мали доступ до необхідної допомоги та підтримки у важкі періоди свого життя. Вона забезпечує гнучкість, зручність та конфіденційність, що робить процес

психологічної підтримки більш ефективним та пристосованим до потреб сучасного суспільства.

Розвиток спеціалізованих програм психологічної підтримки є ще однією перспективою у сфері роботи з особами, які зазнали втрати близьких під час війни. Ці програми спрямовані на конкретні потреби та особливості цієї цільової групи, надаючи їм спеціалізовану допомогу та підтримку.

Однією з таких спеціалізованих програм є терапія травми. Вона фокусується на розумінні та обробці емоційних травматичних досвідів, які виникли в результаті втрати близьких під час війни. Ця програма надає особам можливість розмовляти про свої почуття, виявляти та розуміти емоційні реакції, що допомагає їм в процесі одужання та поновлення психологічного благополуччя.

Крім терапії травми, спеціалізовані програми можуть також включати групову терапію, де учасники можуть спілкуватись з іншими людьми, які переживають подібні втрати. Це створює сприятливе середовище для спільної підтримки, взаєморозуміння та обміну досвідом.

До інших спеціалізованих програм можуть входити такі, як програми самопідтримки, які навчають особу ефективним стратегіям копінгу зі стресом та розвитку особистих ресурсів; програми психоосвіти, що мають на меті підвищення рівня усвідомленості, знань та навичок у сфері психічного здоров'я; або програми підтримки ветеранів, які спрямовані на особливі потреби воїнів, які повернулися з військових дій.

Розвиток спеціалізованих програм є важливим напрямом у полі психологічної підтримки осіб, які зазнали втрати близьких під час війни. Вони створюють можливості для більш точного та ефективного відповідного реагування на потреби цієї цільової групи та сприяють поліпшенню їх психологічного благополуччя та якості життя.

2.3. Порівняльний аналіз соціального захисту населення у роботі з втратившими близьких під час війни в Україні та закордоном

Надання соціальних послуг населенню є складною частиною системи державного управління. Ця система включає Міністерство соціальної політики України, яке виконує центральну роль у формуванні та реалізації державної політики соціального захисту громадян. Соціальна політика є одним із ключових факторів, що впливають на забезпечення соціального рівня добробуту населення у країнах, що розвиваються.

Україна, з моменту отримання державності, пройшла значні трансформації в системі соціального захисту населення. Вона перейшла від пострадянської системи «зрівнювання» до європейської системи «диференціації». Однак, згідно з багатьма вченими, ці зміни більш теоретичного характеру, пов'язані з методами фінансування та механізмом надання соціальних виплат.

Забезпечення соціального захисту населення полягає в реалізації функцій соціальної безпеки з метою запобігання загроз та негараздів, а також досягнення оптимального рівня соціальної безпеки для населення у теперішньому і майбутньому. Головними напрямками цього процесу є:

- Забезпечення виконання державних соціальних програм, спрямованих на вирішення пріоритетних соціальних проблем регіонів, збалансованість та координація їх положень з регіональними програмами.
- Поліпшення якості розробки стратегій регіонального розвитку та пошук нових ефективних механізмів для подолання соціальних проблем на віддалених територіях.
- Орієнтація регіональної політики на сталість соціально–економічного розвитку та саморозвиток регіону.
- Впровадження ефективних регіональних програм для підтримки розвитку підприємництва та соціальної відповідальності бізнесу.
- Організація соціального моніторингу діяльності державних, регіональних органів та органів місцевого самоврядування.

– Створення регіональної соціологічної служби та забезпечення її ефективної роботи.

– Підвищення ролі територіальних громад та органів місцевого самоврядування, а також створення ефективних механізмів їх участі у формуванні та реалізації регіональної політики.

Під час війни сім'ї загиблих стикаються з важкими викликами і потребують особливої підтримки з боку суспільства та держави. Різні країни розробляють свої системи соціального захисту, щоб надати допомогу та підтримку цим сім'ям у період після втрати близьких.

Справляння сім'ями загиблих великобританських військовослужбовців може бути складним і вимагати підтримки та допомоги з боку різних ресурсів. У Великобританії існує кілька організацій та програм, спрямованих на надання підтримки цим сім'ям. Деякі з них включають наступні аспекти:

1. Міністерство оборони (Ministry of Defence, MoD): MoD забезпечує різні види підтримки для сімей загиблих військових. Це може включати фінансову допомогу, доступ до консультування та психологічної підтримки, житлові питання та підтримку у вирішенні юридичних питань.

2. Британська королівська легіон (Royal British Legion): Ця організація надає широкий спектр підтримки для ветеранів, включаючи допомогу для сімей загиблих військових. Вона пропонує фінансову допомогу, психологічну підтримку, програми соціальної інтеграції та інші послуги.

3. Добробутні офіцери (Welfare Officers): Це спеціалісти, які працюють у складі різних військових організацій та асоціацій, які надають безпосередню підтримку сім'ям загиблих. Вони допомагають у розумінні та отриманні доступу до підтримки, вирішенні адміністративних питань, забезпечують психологічну підтримку та допомогу з іншими потребами сімей.

4. Соціальні служби: Локальні соціальні служби можуть надавати допомогу сім'ям загиблих, зокрема в справах житлових питань, фінансовій допомозі, доступу до освіти та охорони здоров'я.

У Ізраїлі сім'ї загиблих військовослужбовців є предметом особливої уваги та підтримки з боку держави та різних організацій. Країна має комплексну систему підтримки для цих сімей, що включає такі аспекти:

1. Міністерство оборони (Ministry of Defense): Міністерство оборони Ізраїлю відповідає за надання підтримки сім'ям загиблих військовослужбовців. Вони забезпечують фінансову допомогу, медичне та психологічне консультування, допомогу у вирішенні юридичних питань, житлову підтримку та інші послуги.

2. Ізраїльський фонд оборони (Israeli Defense Forces Fund): Ця організація забезпечує фінансову підтримку та соціальні послуги сім'ям загиблих військовослужбовців. Вона фінансує проекти для поліпшення якості життя сімей, включаючи освіту, здоров'я, дозвілля та інші потреби.

3. Національний соціальний страховий інститут (National Insurance Institute): Ця організація відповідає за надання різних видів соціальної підтримки, включаючи допомогу у вигляді пенсій, медичного страхування, підтримки для дітей та інвалідів, допомоги з працевлаштування тощо.

4. Асоціація «Лев Йіцик» (Lev Yitzhak Association): Ця організація надає підтримку сім'ям загиблих військовослужбовців, зосереджуючись на психологічній та соціальній підтримці, фінансовій допомозі, організації таборів для дітей та підлітків, які втратили батьків у війні, та інших програмах.

5. Фонд «Езра» (Ezra Fund): Ця організація надає фінансову та практичну підтримку сім'ям загиблих військовослужбовців. Вони допомагають у забезпеченні житлом, освітою, медичними потребами, соціальною реабілітацією та іншими потребами сімей.

6. Асоціація «КОМЭМИЯ» (Komemiyut Association): Ця асоціація спеціалізується на підтримці сімей ветеранів та загиблих військовослужбовців. Вони забезпечують психологічну підтримку, психотерапію, соціальні послуги та допомогу у вирішенні різних питань, пов'язаних зі здоров'ям, освітою та соціальною інтеграцією.

7. Фонд «Махлефет» (Mahleket Fund): Цей фонд спеціалізується на наданні фінансової допомоги сім'ям загиблих військовослужбовців. Вони забезпечують компенсацію та підтримку у вирішенні фінансових питань, таких як житлові витрати, освіта та медичне обслуговування.

8. Програма «Міхаель» (Micha'el Program): Ця програма надає спеціалізовану підтримку дітям, які втратили батьків у війні або через терористичні акти. Вона включає психологічну підтримку, освітні програми, підтримку в усиновленні та соціальну інтеграцію.

Ці організації та програми працюють з метою забезпечити підтримку та допомогу сім'ям загиблих у війні в Ізраїлі. Вони пропонують широкий спектр послуг, які включають фінансову допомогу, психологічну підтримку, освіту, медичне обслуговування та соціальну реабілітацію.

Сім'ї загиблих в Україні, особливо під час воєнного конфлікту, знаходяться в складних умовах і потребують підтримки і допомоги. В Україні існують різні програми та організації, які надають підтримку цим сім'ям. Деякі з них включають:

1. Державна соціальна підтримка: Україна має систему державних соціальних програм, які надають фінансову допомогу сім'ям загиблих військовослужбовців. Це може включати пенсії, компенсації, допомогу у випадку втрати годувальника сім'ї та інші види соціальних виплат.

2. Ветеранські організації: Існують різні ветеранські організації, які працюють на користь сімей загиблих військовослужбовців. Вони надають різноманітну підтримку, включаючи фінансову допомогу, медичну підтримку, психологічну підтримку, підтримку у вирішенні юридичних питань та соціальну реабілітацію.

3. Благодійні організації та фонди: Україна має ряд благодійних організацій та фондів, які спеціалізуються на підтримці сімей загиблих військовослужбовців. Вони забезпечують фінансову допомогу, медичну підтримку, психологічну підтримку, освітні та розважальні програми для дітей та інші послуги.

4. Програми психологічної підтримки: Психологічна підтримка є важливою для сім'ї загиблого військовослужбовця. Україна має спеціалізовані програми та центри, які надають консультативну підтримку, терапію та групові заняття для сімей, щоб допомогти їм впоратися з тривогою, травмою та втратою.

5. Правова підтримка: Деякі організації та адвокатські бюро працюють з сім'ями загиблих військовослужбовців, щоб надати їм правову підтримку, допомогу у вирішенні питань спадщини, правових проблем та інших юридичних питань.

Різниця у підходах до підтримки сім'ї загиблих може бути відображена в контексті різних країн, їх соціальних систем та культурних особливостей. Важливо зазначити, що різні країни мають різні системи соціального захисту та підтримки, що відображається в доступних програмах та послугах.

У Великобританії:

- Сім'ї загиблих військовослужбовців можуть отримувати допомогу від уряду у формі фінансових виплат, включаючи виплати на поховання, пенсії для вдов та сиріт, а також компенсацію за втрату годувальника сім'ї.

- Національний фонд захисту сімей військовослужбовців (The Armed Forces Covenant Fund Trust) фінансує проекти та програми, спрямовані на підтримку сімей загиблих, включаючи фінансову допомогу, психологічну підтримку та освітні програми.

- Ветеранські організації та благодійні фонди, такі як Royal British Legion, SSAFA (Soldiers, Sailors, Airmen and Families Association) та Help for Heroes, також надають допомогу сім'ям загиблих військовослужбовців.

У Ізраїлі:

- Уряд Ізраїлю надає фінансову компенсацію сім'ям загиблих військовослужбовців, включаючи пенсії для вдов та сиріт.

- Організації, такі як Організація Сімей Загиблих та Асоціація Загиблих та Поранених в Армії Ізраїлю, надають різноманітну підтримку сім'ям

загиблих, включаючи фінансову допомогу, психологічну підтримку, медичну допомогу та підтримку у навчанні та зайнятості.

– Ізраїльські суспільні організації, такі як Фонд «Яд Ла-Банот» (Yad LaBanim) та Фонд «Шерут Леумі» (Sherut Leumi), також надають підтримку сім'ям загиблих військовослужбовців через різні програми та послуги.

В обох країнах, Великобританії та Ізраїлі, враховуються потреби сімей загиблих військовослужбовців та надається фінансова, психологічна та соціальна підтримка.

Різниця між підходами до підтримки сім'ї загиблих в Україні та Великобританії може бути відображена в їх соціальних системах, законодавстві та доступних програмах підтримки. Ось деякі можливі різниці:

1. Законодавство і соціальна політика: У Великобританії існує система військових пенсій та допомоги для сімей загиблих військовослужбовців, яка базується на законодавчих актах та регулюється урядом. В Україні також існують законодавчі акти, які передбачають допомогу сім'ям загиблих, проте система соціального захисту може бути менш розвиненою та потребувати подальших поліпшень.

2. Фінансова підтримка: Великобританія надає фінансову компенсацію сім'ям загиблих військовослужбовців у формі пенсій, виплат на поховання та інших виплат. Україна також надає фінансову допомогу, але рівень цієї підтримки може бути різним і може залежати від доступних фінансових ресурсів.

3. Психологічна підтримка: Обидва країни розуміють важливість психологічної підтримки для сімей загиблих. Великобританія має програми та служби, які надають психологічну допомогу сім'ям загиблих, включаючи консультування та терапевтичну підтримку. Україна теж надає психологічну підтримку через спеціалізовані центри та організації.

4. Роль благодійних організацій: У Великобританії існує ряд благодійних організацій, що допомагають сім'ям загиблих військовослужбовців, забезпечуючи додаткову підтримку та послуги. Україна

також має благодійні фонди та організації, які надають підтримку сім'ям загиблих.

Підходи України та Ізраїлю до системи соціальної підтримки осіб, які зазнали втрату близьких під час війни, можуть відрізнятися у наступних аспектах:

1. Історичний контекст: Україна та Ізраїль мають різні історичні досвіди, пов'язані з воєнними конфліктами та загибеллю близьких. Це може вплинути на спосіб сприйняття й реагування держави на потреби сімей загиблих.

2. Правове регулювання: Україна в останні роки реформувала свою систему соціального захисту, зазнаючи кардинальних змін від пострадянської системи до європейських стандартів. З іншого боку, Ізраїль вже має встановлені правові рамки, що регулюють підтримку сімей загиблих.

3. Фінансування та ресурси: Україна, як країна з більшими фінансовими обмеженнями, може мати обмежені ресурси для реалізації програм соціальної підтримки, порівняно з Ізраїлем, який має більшу економічну стабільність та доступ до більш великих фінансових ресурсів.

4. Культурні особливості: Культурні особливості і цінності можуть впливати на підходи до соціальної підтримки сімей загиблих. Кожна країна може мати свої власні погляди на роль родини, громади та держави у підтримці таких сімей.

5. Незважаючи на ці різниці, обидві країни віддають велику увагу підтримці сімей, що зазнали втрати під час війни. Важливим є обмін досвідом та навчання один від одного, щоб використовувати найкращі практики та забезпечувати належну соціальну підтримку для цих сімей.

Враховуючи те, що кожна країна має унікальні соціокультурні, історичні та правові контексти, підходи до підтримки сімей загиблих можуть відрізнятися. Розуміння цих відмінностей дозволяє нам виявити корисні аспекти та передові практики, які можна взяти на увагу для поліпшення системи підтримки сімей загиблих.

Україна зосереджується на розвитку державних програм та пільг, які мають на меті забезпечити фінансову допомогу, медичну підтримку, житлові умови та інші послуги для сімей загиблих. Великобританія впроваджує комплексний підхід до підтримки сімей, включаючи державні організації, благодійні фонди, ветеранські організації та інші недержавні структури. Ізраїль надає значну увагу державній підтримці сімей загиблих, зокрема через допомогу у фінансових виплатах, медичному забезпеченню та психологічній підтримці.

Аналізуючи ці різноманітні підходи, можна виявити кращі практики, які можуть бути застосовані у різних контекстах. Наприклад, уроки, вивчені у Великобританії, можуть вказати на необхідність комплексного підходу до підтримки, що враховує фінансові, медичні та психологічні аспекти. Досвід Ізраїлю може надати уроки щодо значення державної підтримки і доступу до соціальних послуг. У свою чергу, Україна може вивчити приклади ефективних державних програм та пільг, що допоможуть поліпшити соціальну підтримку для сімей загиблих.

Розуміння та обмін кращими практиками між країнами можуть сприяти подальшому розвитку і вдосконаленню системи соціального захисту та підтримки сімей, які зазнали втрати під час війни. Це може призвести до збільшення доступу до необхідних ресурсів, поліпшення якості життя сімей та сприяти їхньому відновленню та включенню в суспільство після важких переживань.

Висновок: забезпечення правового регулювання системи соціального захисту населення, зокрема осіб, які зазнали втрату близьких під час війни, є важливим аспектом у забезпеченні їхнього соціального благополуччя та реінтеграції в суспільство. Ефективне правове регулювання має передбачати чіткі норми та механізми, що гарантують доступ до підтримки та компенсацій для цих осіб. Крім того, важливо забезпечити координацію між різними галузями управління та органами, що відповідають за реалізацію правових норм, для забезпечення їхнього ефективного впровадження.

Тема соціальної підтримки осіб, які зазнали втрату близьких під час війни, є актуальною та важливою для багатьох країн, включаючи Україну, Великобританію та Ізраїль. Кожна країна має свої особливості та підходи до забезпечення підтримки цим особам.

Психологічна підтримка має важливе значення у роботі з особами, які зазнали втрату близьких під час війни. Втрата близьких може викликати серйозні емоційні та психологічні травми, які впливають на їхнє фізичне та психічне благополуччя. Надання психологічної підтримки допомагає особам впоратися зі своїм горем, знайти способи адаптуватися до нової реальності та повернутися до нормального життя. Це може включати консультування, психотерапію, групову підтримку та інші форми психологічної допомоги, спрямовані на поліпшення їхнього емоційного стану та зміцнення ресурсів для подолання труднощів.

Незважаючи на специфічні різниці у підходах та програмах, в усіх трьох країнах спостерігається певна увага до розробки та реалізації соціальних програм для підтримки сімей, що зазнали втрати. Проте, можливості й результати цих програм можуть варіюватися.

Взаємне вивчення та обмін досвідом між країнами можуть сприяти подальшій покращенню систем соціальної підтримки сімей, які зазнали втрати під час війни. Впровадження найкращих практик і заходів з інших країн може сприяти удосконаленню програм та забезпеченню належної підтримки для цих сімей.

РОЗДІЛ 3

ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ З ВТРАТИВШИМИ БЛИЗЬКИХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

3.1. Наслідки, з якими може зіштовхнутися сім'я загиблого військового, та шляхи їх подолання

Втрата близької людини внаслідок воєнних конфліктів має серйозний вплив на сім'ї загиблих військових. Робота з такими сім'ями з точки зору соціальної роботи має велике значення, оскільки вона спрямована на надання підтримки, реабілітацію та соціальну адаптацію. Проявлення турботи та допомоги від соціальних працівників може допомогти відновленню сімейного благополуччя та впоранню з емоційними, фінансовими, соціальними та практичними викликами, з якими стикаються ці сім'ї. Дослідження в рамках праксеологічного підходу до роботи з особами, які зазнали втрату близьких під час війни, може допомогти краще розуміти потреби та виклики, з якими стикаються ці сім'ї, а також розробити ефективні практики та програми підтримки, що сприятимуть їхньому відновленню та подолання складних наслідків війни.

Втрата близької людини під час війни ставить сім'ї загиблих військових перед численними труднощами, які впливають на їхнє фізичне, емоційне та соціальне благополуччя. Робота з такими сім'ями з точки зору соціальної роботи є надзвичайно важливою, оскільки вона спрямована на надання підтримки та допомоги в їхньому процесі переживання горя та адаптації до нових умов життя.

Сім'я загиблого військового в Україні може зіштовхнутися з різними труднощами та викликами. Ось декілька типових проблем, з якими вони можуть стикатися:

Емоційні труднощі: Втрата близької людини може викликати сильну тривогу, горе, депресію та інші емоційні реакції. Сім'ї загиблих військових

можуть потребувати підтримки психолога або консультанта з метою впоратися з цими емоційними викликами.

Фінансові труднощі: Втрата основного годувальника родини може призвести до фінансових проблем. Сім'ї загиблих військових можуть потребувати допомоги у забезпеченні достатнього доходу, отриманні підтримки з соціальних програм, страхових виплат або інших видів компенсації.

Соціальна ізоляція: Сім'ї загиблих військових можуть почуватися відокремленими від своєї соціальної мережі та підтримки, оскільки інші люди можуть не розуміти повністю їхніх досвідів та потреб. Це може спричинити почуття самотності та незрозуміння.

Проблеми з правовим захистом: Деякі сім'ї загиблих військових можуть зіштовхнутися з труднощами у вирішенні питань, пов'язаних з правовим захистом, отриманням пільг, допомоги або компенсації від держави.

Виклики виховання дітей: Одна з ключових ролей, яку батьки відіграють в сім'ї, – це виховання дітей. Втрата батька або матері може створити додаткові труднощі виховання, фізичну та емоційну навантаженість на одного з батьків або на опікунів.

У сучасній соціально-політичній ситуації, коли як батьки, так і діти можуть переживати психологічну травму, відновлення їхнього психологічного стану може відрізнятись за темпами. Зазвичай діти швидше повертаються до нормального емоційного рівня завдяки їхній психічній гнучкості та адаптивним можливостям. Проте, стан батьків змінюється повільніше і може уповільнювати нормалізацію психічного розвитку дітей.

Хоча батьки можуть бути занепокоєні допомогою, яку надають своїм дітям, вони часто не проявляють достатньої критичності до свого власного психоемоційного стану, що часто призводить до уникнення психологічної допомоги. Тому важливо приділити особливу увагу залученню батьків до роботи над їхніми власними психологічними проблемами і труднощами.

Загальна думка полягає в тому, що в умовах, коли і батьки, і діти переживають психологічну травму, важливо надати підтримку та допомогу не лише дітям, але й їхнім батькам. Залучення батьків до процесу самообізнаності та самопізнання може сприяти поліпшенню їхнього психологічного стану, що, в свою чергу, сприятиме покращенню розвитку та благополуччя їхніх дітей.

У лютому 2022 року, у зв'язку з дією воєнного стану, Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова №168, що стосується виплат військовослужбовцям, поліцейським та їх сім'ям. Згідно з цією постановою, членам сімей загиблих військовослужбовців під час повномасштабної війни надається одноразова грошова допомога в розмірі 15 000 000 гривень.

У постанові визначено, хто має право на цю допомогу та як вона розподіляється. Серед осіб, які мають право на отримання допомоги, є батьки, один з подружжя, який не одружився повторно, неповнолітні діти та утриманці загиблого. Утриманці – це члени сім'ї, які мають право на пенсію у разі втрати годувальника.

Постановою передбачено, що громадяни Російської Федерації або Республіки Білорусь, а також особи, які постійно проживають на їхніх територіях, не мають права на отримання цієї допомоги. Також виключаються особи, які були засуджені за державну зраду, колабораційну діяльність або пособництво державі-агресору.

Право на отримання одноразової грошової допомоги виникає з дати загибелі військовослужбовця, а підтвердженням загибелі є отримання сповіщення про смерть від територіального центру комплектування та соціальної підтримки. Грошова допомога розподіляється рівними частками між усіма отримувачами.

Члени сім'ї, яким призначається та виплачується одноразова грошова допомога, подають такі документи:

- заяву на отримання одноразової грошової допомоги;
- витяг з наказу про виключення загиблого військовослужбовця із списків особового складу військової частини;

– витяг з особової справи про склад сім'ї військовослужбовця.

До заяви додаються копії:

– документа, що свідчить про причини та обставини загибелі військовослужбовця;

– свідоцтва про смерть військовослужбовця;

– свідоцтва про народження військовослужбовця (у разі виплати одноразової грошової допомоги батькам загиблого);

– свідоцтва про шлюб (у разі виплати грошової допомоги дружині (чоловікові);

– паспорта громадянина України;

– свідоцтва про народження дитини (у разі виплати одноразової грошової допомоги дитині);

– документа, що засвідчує реєстрацію фізичної особи у

Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків;

– рішення районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчого органу міської, районної у місті, сільської, селищної ради або суду про встановлення над дитиною–сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки, піклування (у разі здійснення опіки або піклування над дітьми військовослужбовця);

– рішення суду або нотаріально посвідченого правочину, що підтверджуватиме факт перебування заявника на утриманні загиблого (надають особи, які не були членами сім'ї загиблого, але перебували на його утриманні);

– постанови відповідної військово-лікарської комісії щодо встановлення причинного зв'язку смерті (контузії, травми або каліцтва), захворювання.

Деякі документи, які потрібні для отримання одноразової грошової допомоги у разі загибелі військовослужбовця, можуть бути отримані тільки через звернення до суду або інших державних органів. Це означає, що члени сімей загиблих військовослужбовців потребують професійної правової допомоги від держави щодо складання і подання необхідних документів.

Кваліфіковані юристи відіграють важливу роль у забезпеченні ефективної взаємодії між державою та членами сімей загиблих військовослужбовців.

Зважаючи на те, що кожна людина переживає траур по-своєму, психологія пропонує різноманітні методи та підходи для справляння зі скорботою. Існує ряд методів, які можуть бути застосовані для допомоги сім'ям, які втратили військовослужбовця та переживають траур. Ось кілька з них:

1. Підтримка та співчуття: Важливо, щоб сім'я отримувала підтримку та співчуття від свого оточення, включаючи близьких друзів, родичів, психологів та спеціалістів з травматичного стресу. Слухати їх і виявляти розуміння може допомогти в справлянні зі скорботою.

2. Групова підтримка: Участь у групових сесіях підтримки з іншими людьми, які переживають подібну втрату, може бути корисною. Це дозволяє поділитися почуттями, досвідом і знаходити спільність з іншими у подібній ситуації.

3. Індивідуальна психотерапія: Розмови з психологом або психотерапевтом можуть допомогти сім'ї управляти емоційними та психологічними викликами, пов'язаними з втратою. Це може включати розробку стратегій справляння зі скорботою, працю над процесом прийняття втрати і розвиток здорових механізмів копіngu.

4. Ритуали та пам'ять: Створення ритуалів, які вшановують пам'ять про загиблого військовослужбовця, може бути корисним для сім'ї. Це можуть бути спільні заходи, які допомагають вшановувати пам'ять і виражати пошану до загиблого.

5. Підтримка фізичного здоров'я: Важливо забезпечити сім'ї засобами здорового способу життя, такими як здорове харчування, регулярна фізична активність і достатній сон. Фізичне здоров'я може позитивно впливати на психологічний стан і здатність справлятися з трауром.

6. Терапія наведення порядку: Цей метод полягає в упорядкуванні і систематизації речей та звичок у житті після втрати. Це допомагає створити відчуття контролю і стабільності.

7. Творчий вираз: Використання творчості, такої як живопис, письмо, музика або танець, може допомогти виразити і вивести на поверхню почуття траурів і емоцій.

8. Підтримка у фізичному середовищі: Створення затишного та спокійного фізичного середовища у домі може стимулювати процес загоєння. Це може включати створення місця для вшанування пам'яті, утримання портретів або фотографій загиблого.

9. Увага до самопіклування: Важливо дбати про своє фізичне та психологічне здоров'я шляхом регулярного відпочинку, пам'яті про власні потреби і надання собі часу для відновлення.

10. Планування майбутнього: Допмагаючи сім'ї зосередитися на майбутньому і створювати нові цілі та плани, можна допомогти пережити траур і перейти до нової фази життя.

Кожна сім'я має свої унікальні потреби, тому важливо звернутися до професіоналів, таких як психологи або терапевти, які можуть надати індивідуальну підтримку і поради, враховуючи конкретні обставини і потреби сім'ї, що переживає втрату військовослужбовця.

Існує кілька організацій та установ, які надають підтримку та допомогу сім'ям військовослужбовців. Деякі з них включають:

Міністерство оборони та військові служби: Міністерство оборони країни, разом зі своїми підрозділами та військовими службами, може надавати підтримку сім'ям військовослужбовців. Ця підтримка може включати фінансову допомогу, медичне обслуговування, житлові умови, страхування та пенсійні виплати. Крім того, Міністерство може організовувати різноманітні програми для полегшення переходу сімей у випадку загибелі або інвалідності військовослужбовця.

– Ветеранські організації: Існують численні ветеранські організації, які надають підтримку сім'ям військовослужбовців. Вони пропонують різні види допомоги, включаючи фінансову допомогу, житлову підтримку, медичну

допомогу, професійну реабілітацію та психологічну підтримку. Деякі з них також надають правову допомогу та консультивання сім'ям.

– Неприбуткові організації: Існують різні неприбуткові організації, які спеціалізуються на наданні підтримки сім'ям військовослужбовців. Вони можуть пропонувати фінансову допомогу для вирішення конкретних потреб, освітні та професійні можливості, програми допомоги дітям та підліткам, психологічну підтримку та інші послуги, спрямовані на полегшення важкостей, з якими зіткнулися сім'ї.

– Державні соціальні служби: Державні соціальні служби та органи місцевого самоврядування також можуть надавати підтримку сім'ям військовослужбовців. Ця підтримка може включати фінансову допомогу, медичне обслуговування, житлові умови, програми психологічної підтримки та соціальну реабілітацію. Для отримання цієї допомоги може бути необхідно звернутися до відповідних органів та надати документи, що підтверджують статус військовослужбовця та втрату.

– Волонтерські організації: Часто волонтерські організації, які працюють з ветеранами та військовослужбовцями, надають допомогу їх сім'ям. Вони можуть забезпечувати матеріальну допомогу, підтримку в пошуку роботи, навчальні та культурні програми, а також можуть бути платформою для знайомства з іншими сім'ями, які пережили схожі втрати.

Для родин, які втратили годувальника (військовослужбовця), є кілька шляхів отримання допомоги. Нижче наведено детальний опис кроків, які можуть бути виконані для здійснення цього процесу:

– Звернення до Міністерства оборони: Перший крок – звернутися до Міністерства оборони або відповідного військового органу вашої країни. Зазвичай, у таких органах є відділи або служби, які відповідають за допомогу сім'ям військовослужбовців, які загинули або отримали поранення. Звернення до них дозволить отримати інформацію про доступні програми та процедури для отримання допомоги.

– Подання документів: У процесі звернення до Міністерства оборони або військового органу вам можуть запросити подати документи, що підтверджують статус втрати годувальника. Це можуть бути такі документи, як свідоцтво про смерть, військовий білет загиблого, сертифікати членства військовослужбовця тощо. Вам можуть також потрібні документи, що підтверджують ваш статус члена сім'ї загиблого, такі як свідоцтва про народження, шлюб тощо.

– Оцінка потреб: Після подання документів до військового органу, можуть провести оцінку ваших потреб. Це допоможе визначити, яку саме допомогу ви можете отримати. Ваші потреби можуть включати фінансову підтримку, житлові умови, медичну допомогу, психологічну підтримку тощо. Оцінка ваших потреб може проводитися спільно з представниками військових органів та інших соціальних служб.

– Допомога через соціальні служби: Деякі країни надають додаткову підтримку через соціальні служби або органи місцевого самоврядування. Вони можуть надавати фінансову допомогу, медичне обслуговування, програми психологічної підтримки та соціальну реабілітацію. Щоб скористатися цією допомогою, може бути необхідно звернутися до відповідних органів та надати відповідні документи.

– Волонтерські організації: Волонтерські організації, які працюють з ветеранами та військовослужбовцями, також можуть надавати підтримку сім'ям втрачених годувальників. Вони можуть забезпечувати матеріальну допомогу, підтримку в пошуку роботи, навчальні та культурні програми, а також створювати спільноти для знайомства з іншими сім'ями, які пережили схожі втрати.

3.2. Основні фактори оптимізації соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни

Війна є надзвичайно складним періодом для суспільства, а особливо для тих, хто безпосередньо зазнав втрати. Оптимізація соціальної роботи з особами, які постраждали від війни, є важливою метою, яка спрямована на надання ефективної та належної підтримки у їхньому процесі відновлення та інтеграції в суспільство.

Оптимізація соціальної роботи передбачає комплексний підхід до розуміння та впорядкування факторів, що впливають на підтримку осіб, що зазнали втрати. Розглянемо основні фактори, які відіграють важливу роль у цьому процесі.

Перш за все, емоційна підтримка стає вирішальною складовою оптимізації соціальної роботи. Втрати від війни можуть супроводжуватися емоційними травмами, стресом та трауром. Забезпечення безперервної емоційної підтримки та психологічної допомоги допомагає особам знайти внутрішні ресурси для подолання труднощів та почати процес одужання.

Крім того, важливо враховувати фізичні та психологічні потреби осіб, що зазнали втрати. Оптимізація соціальної роботи передбачає відновлення та реабілітацію, включаючи медичну допомогу, фізіотерапію, психотерапію та інші форми підтримки, спрямовані на поліпшення якості життя та відновлення функцій.

Однак соціальна робота не обмежується лише індивідуальною підтримкою. Вона також включає соціальну інтеграцію, що означає допомогу у відновленні нормального життя та включенні в суспільство. Це може включати професійну підготовку, підтримку у пошуку роботи, навчання та створення соціальних зв'язків.

Психосоціальна підтримка відіграє також важливу роль у процесі оптимізації соціальної роботи. Вона передбачає надання психологічної підтримки, консультування та розвиток навичок управління емоціями та взаєминах.

Оптимізація соціальної роботи з особами, які зазнали втрати під час війни, також потребує ефективної координації послуг та ресурсів. Це означає співпрацю з іншими фахівцями, включаючи медичних працівників, психологів, юристів та не керовані організації, щоб забезпечити комплексний підхід та найбільш ефективну підтримку.

Отже, оптимізація соціальної роботи з особами, які зазнали втрати під час війни, передбачає комплексний, індивідуально налаштований підхід, який враховує їхні емоційні, фізичні, соціальні та психологічні потреби. Це допомагає створити найбільш прийнятні умови для їхнього одужання, відновлення та повернення до повноцінного життя у суспільстві.

Оцінка потреб є важливим етапом в оптимізації соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни. Цей процес допомагає зрозуміти індивідуальні потреби та визначити найбільш ефективні способи підтримки. Ось деякі кроки, які можуть бути включені в оцінку потреб:

- Створення зв'язку та встановлення довіри: Спочатку важливо встановити довіру та створити емоційний зв'язок з особою, що зазнала втрати. Це може включати слухання їхньої історії, виявлення спільних цінностей та виявлення взаєморозуміння.

- Розуміння контексту: Необхідно детально вивчити контекст, у якому відбулися втрати, включаючи соціальні, економічні та політичні аспекти. Це допоможе краще зрозуміти вплив втрати на життя та потреби особи.

- Індивідуалізація потреб: За допомогою інтерв'ю, анкетування та спостережень, важливо визначити конкретні потреби та цілі особи. Це можуть бути фізичні, емоційні, соціальні, психологічні або економічні потреби, що варіюються від забезпечення безпеки та житла до психологічної підтримки та професійного розвитку.

- Використання інструментів оцінки: Для збору інформації про потреби можуть використовуватись стандартизовані інструменти оцінки, які допомагають систематизувати дані та отримати чіткішу картину про потреби особи.

- Партнерство з особою: Важливо включити особу, що зазнала втрати, у процес оцінки та розробки плану підтримки. Це допоможе забезпечити більше відчуття власної контролю та визнання їхньої унікальності.

- Аналіз та інтерпретація даних: Зібрані дані про потреби особи повинні бути аналізовані та інтерпретовані з метою визначення пріоритетів та розробки індивідуального плану дій.

- Запровадження плану підтримки: Розроблений план підтримки має бути впроваджений з урахуванням ресурсів та доступних послуг. Важливо забезпечити постійну оцінку та коригування плану на основі змін потреб та результатів.

На оптимізацію соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни, можуть впливати різні сторони та зацікавлені особи. Є кілька ключових груп, які можуть мати вплив на оптимізацію.

Наприклад, урядові органи мають значний вплив на створення політичного середовища, законодавства та асигнування фінансування для підтримки осіб, що зазнали втрати. Вони можуть розробляти програми соціальної підтримки, фінансувати ресурси та сприяти створенню умов для оптимізації соціальної роботи.

Соціальні працівники та організації, що працюють безпосередньо з особами, що зазнали втрати, мають ключову роль у наданні підтримки та реалізації оптимізованих програм та послуг. Вони можуть впливати на політику, залучатися до процесів прийняття рішень та пропонувати інноваційні підходи до соціальної роботи.

Громадські організації та неприбуткові організації можуть бути голосом осіб, що зазнали втрати, та здійснювати захист їхніх прав. Вони можуть працювати з урядовими органами, сприяти свідомості громади та залучати ресурси для підтримки і оптимізації соціальної роботи.

Академічні установи та дослідники можуть проводити дослідження, аналізувати ефективні практики та сприяти розумінню найкращих підходів до

оптимізації соціальної роботи з особами, що зазнали втрати. Вони можуть забезпечувати доказову базу для прийняття рішень та розвитку інновацій.

Суспільство в цілому має важливу роль у підтримці та розумінні осіб, що зазнали втрати. Інформованість, свідомість та розуміння соціальних проблем можуть сприяти змінам у суспільному ставленні та підтримці.

Ці групи можуть впливати на оптимізацію соціальної роботи через свою активність у впровадженні політик, фінансуванні, створенні свідомого середовища та сприянні розвитку інноваційних підходів.

Забезпечення основних потреб осіб, які зазнали втрати під час війни, є важливим аспектом соціальної роботи. Це означає врахування їхніх фізичних, психологічних, соціальних та економічних потреб у процесі підтримки та реабілітації. Деякі організації, які займаються цими питаннями, включають:

- Міжнародні гуманітарні організації: організації, такі як Червоний Хрест, Міжнародний Комітет Червоного Хреста, Організація Об'єднаних Націй та їхні підрозділи, працюють на глобальному рівні для забезпечення основних потреб постраждалих від війни. Вони надають медичну допомогу, гуманітарну допомогу, розміщення, харчування та інші основні послуги.

- Не керовані організації: багато таких організацій, які працюють в сфері соціальної роботи, займаються наданням підтримки особам, які зазнали втрати під час війни. Вони можуть надавати послуги психологічної підтримки, консультування, психотерапію, реабілітацію та інші форми підтримки, спрямовані на відновлення та підтримку постраждалих осіб.

- Місцеві соціальні служби: у багатьох країнах існують урядові та місцеві соціальні служби, які забезпечують підтримку особам, які зазнали втрати під час війни. Вони можуть надавати доступ до медичних послуг, соціальних програм, допомоги у пошуку роботи, житла та інших ресурсів.

- Ветерани та військові організації: організації, що працюють з ветеранами та військовими, зазвичай мають програми та послуги, спрямовані на підтримку тих, хто зазнав втрати під час війни. Вони можуть надавати

допомогу у вирішенні юридичних питань, отриманні медичної та психологічної допомоги, навчанні та професійному розвитку.

– Громадські ініціативи: у деяких випадках, громадські групи, ініціативи та неприбуткові організації можуть реалізовувати проекти, спрямовані на підтримку осіб, які зазнали втрати під час війни. Вони можуть організовувати тренінги, семінари, надавати доступ до ресурсів та допомагати в інтеграції постраждалих осіб в суспільство.

Висновуючи, оптимізація соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни, є важливим завданням, яке спрямоване на надання належної підтримки та допомоги постраждалим особам. Це вимагає урахування їхніх емоційних, фізичних, соціальних та психологічних потреб, а також забезпечення доступу до необхідних послуг та ресурсів.

Ефективна оптимізація соціальної роботи включає емоційну підтримку, фізичну та психологічну реабілітацію, соціальну інтеграцію та координацію послуг. Різні організації, включаючи міжнародні гуманітарні організації, некеровані організації, місцеві соціальні служби, ветерани та військові організації, а також громадські ініціативи, займаються наданням підтримки та виконанням різних аспектів оптимізації.

Процес оптимізації соціальної роботи з особами, які зазнали втрати під час війни, вимагає спільної праці та зусиль різних сторін, а також постійного вдосконалення підходів та врахування їхніх потреб. Шлях до одужання та повернення до повноцінного життя для цих осіб вимагає нашої уваги, співчуття та підтримки.

В результаті проведення праксеологічного дослідження можна зробити такі висновки.

Сім'я загиблого військового зіштовхується зі значними наслідками, які виникають внаслідок втрати близької людини та годувальника. Це може призвести до фінансових труднощів, емоційного стресу, соціальної ізоляції та проблем у вихованні дітей. Шляхи подолання цих наслідків включають забезпечення підтримки сім'ї через різні організації та програми. Важливою є

фінансова допомога, яка може включати одноразову грошову допомогу та підтримку у здобутті освіти та професійного навчання. Також необхідна психологічна підтримка, включаючи консультування і терапію, для допомоги в подоланні травми та втрати. Соціальна інтеграція та підключення до підтримуючих спільнот також є важливими факторами у процесі подолання наслідків. Запровадження програм та ініціатив, спрямованих на надання допомоги сім'ям загиблих військових, може допомогти зменшити наслідки та сприяти їх подоланню.

Для успішної оптимізації необхідна спільна праця та співпраця різних організацій, включаючи міжнародні гуманітарні організації, не керовані організації, місцеві соціальні служби, ветерани та військові організації, а також громадські ініціативи. Ці організації виконують важливі ролі в наданні конкретних послуг, координації ресурсів та партнерства для забезпечення комплексного підходу.

Оптимізація соціальної роботи з особами, які зазнали втрату під час війни, не тільки сприяє їхньому одужанню та реабілітації, але також сприяє будівництву мирного та стійкого суспільства. Це вимагає уваги, співчуття та підтримки всіх сторін для забезпечення належної підтримки та поліпшення якості життя постраждалих осіб.

ВИСНОВКИ

Система соціального захисту населення є основною складовою соціальної політики багатьох країн, включаючи Україну. Її основною метою є забезпечення соціальної справедливості та покращення якості життя громадян. Ця система ґрунтується на таких принципах, як соціальна справедливість, солідарність, доступність і гуманізм, які визначають основні засади її функціонування.

Соціальна справедливість означає рівні можливості для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального стану, походження чи інших факторів. Це передбачає забезпечення рівних можливостей отримання соціальної підтримки та послуг.

Солідарність в системі соціального забезпечення означає обов'язок громадян допомагати один одному. Це означає, що люди, які мають достатні ресурси, сплачують податки і внески для забезпечення соціальних послуг і підтримки для тих, хто цього потребує.

Доступність є ще одним принципом системи соціального захисту населення. Це означає, що всім громадянам має бути забезпечений рівний доступ до необхідних соціальних послуг, незалежно від їхнього місця проживання, соціального статусу або інших обставин.

Гуманізм передбачає, що система соціального захисту населення має бути спрямована на забезпечення благополуччя і покращення якості життя людей. Це означає, що вона повинна орієнтуватися на індивідуальні потреби громадян і надавати підтримку та соціальні послуги, які сприяють їхньому саморозвитку і самостійності.

Забезпечення правового регулювання системи соціального захисту населення, зокрема осіб, які втратили близьких під час війни, є ключовим аспектом для забезпечення їх соціального благополуччя та реінтеграції в суспільство. Ефективне правове регулювання передбачає наявність чітких норм та механізмів, що гарантують доступ до підтримки та компенсацій для цих осіб. Крім того, важливо забезпечити координацію між різними галузями управління

та органами, які відповідають за реалізацію правових норм, для забезпечення їхнього ефективного впровадження.

Психологічна підтримка має вирішальне значення у роботі з особами, які втратили близьких під час війни. Втрата близьких може викликати серйозні емоційні та психологічні травми, які впливають на їхнє фізичне та психічне благополуччя. Надання психологічної підтримки допомагає особам впоратися зі своїм горем, знайти способи адаптуватися до нової реальності та повернутися до нормального життя. Це може включати консультування, психотерапію, групову підтримку та інші форми психологічної допомоги, спрямовані на поліпшення їхнього емоційного стану та зміцнення ресурсів для подолання труднощів.

Впровадження найкращих практик та заходів з інших країн може сприяти удосконаленню програм та забезпеченню належної підтримки для цих сімей.

Сім'я втратила близьку людину, особливо годувальника, і це має серйозні наслідки для них. Вони зіткнуться з фінансовими труднощами, емоційним стресом, соціальною ізоляцією та проблемами виховання дітей. Для того, щоб подолати ці наслідки, важливо, щоб сім'я отримала підтримку через різні організації та програми.

Одним з способів подолання цих наслідків є фінансова допомога, яка може включати одноразову грошову допомогу та підтримку у здобутті освіти та професійного навчання. Психологічна підтримка, така як консультування та терапія, є необхідною для допомоги у подоланні травми та втрати. Важливо також сприяти соціальній інтеграції сім'ї і забезпечити їх підключення до підтримуючих спільнот.

Для досягнення успішної оптимізації необхідна спільна праця та співпраця різних організацій, включаючи міжнародні гуманітарні організації, місцеві соціальні служби, ветерани та військові організації, а також громадські ініціативи. Ці організації виконують важливу роль у наданні конкретних послуг, координації ресурсів та партнерства для забезпечення комплексного підходу.

Оптимізація соціальної роботи з особами, які втратили близьких під час війни, не лише сприяє їх одужанню та реабілітації, але й сприяє будівництву мирного та стійкого суспільства. Це потребує уваги, співчуття та підтримки всіх сторін для забезпечення належної підтримки та поліпшення якості життя постраждалих осіб.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Білосевич І. А., Олексюк М. П. Інноватика в сучасній освіті на науці : теорія, методологія, практика. *Зміст роботи соціальних працівників щодо корекції адитивної поведінки учасників АТО/ООС засобами реабілітації* : матеріали міжнар. літнього наук. симп., м. Одеса, 22 лип. 2019 р. Одеса : 2019. с. 104–107.
2. Бриндіков Ю. Л. Реабілітація військовослужбовців учасників бойових дій в системі соціальних служб : теоретико-методичні основи : монографія. Хмельницький : Вид-во «Поліграфіст», 2018. 372 с.
3. Вільгош В. Сучасний стан соціальної роботи в Ізраїлі. *Social Work and Education*. 2014. № 1. С. 6–13.
4. Гнатенко К. В. Щодо питань та принципів соціального забезпечення. *Право і суспільство*. 2018. №6. Частина 2. С. 44– 48.
5. Гоцуляк Н. Є. Психологічна травма: аналіз та шляхи її подолання. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні та психологічні науки*. 2015. № 1(74). С. 378–390.
6. Давидова О., Нагірняк М. Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. *Основи військової соціальної роботи в Україні* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Львів, 9 лист. 2022 р. Львів, 2022. С. 20–25.
7. Дутчак А. В. Соціальне забезпечення громадян : сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (45). С. 568–572.
8. Зеленко Н., Зеленко В. Особливості функціонування Європейських моделей соціального захисту : досвід для України. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2019. № 57. С. 264–270.
9. Ілик Х. В. Соціальне сирітство в контексті сучасних міграційних процесів в Україні : автореф. дис. канд. соц. наук: 22.00.04. Львів, 2018. 19 с.
10. Коляденко С. М. Євреї на Житомирщині : історія і сучасність *Розвиток соціальної роботи у Ізраїлі: історія та сучасність* : матеріали другої

Всеукр. наук.-практ. конф. м. Житомир, 20 бер. 2009 р. Житомир : 2009. с. 153–162.

11. Консультування в системі психосоціальної допомоги дітям і сім'ям, що опинились у складних життєвих обставинах внаслідок військових дій : практич. посіб. / Байдик В. В. та ін. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 135 с

12. Корнієнко І. О., Лісовецька І. М., Луценко Ю. А. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям — жертвам військового конфлікту : практич. посіб. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 152 с.

13. Кубіцький С. О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: навч. посіб. Київ : ДАКККіМ, 2009. 298с.

14. Кузьменко Ю. Психологічні особливості стану та наслідків для осіб, що пережили втрату близьких їм людей під час війни. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2022. № 1. С. 28–32.

15. Ломакін Г. І. Соціально-психологічні складові соціальної роботи з учасниками бойових дій : метод. посіб. Харків : Оберіг, 2014. 130 с.

16. Лугова В.М., Сучасна наука: проблеми та перспективи (частина II). *Соціальне сирітство в Україні : шляхи його подолання* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 12–13 січ. 2022 р. Київ, 2022. С. 57 – 66 .

17. Мазіна Н. Е. Соціально-економічна адаптація внутрішньо переміщених осіб : підходи до виміру. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Філософія, культурологія, соціологія*. 2016. №12. С. 131–138.

18. Матрос О. О. Система соціального захисту в Україні : навч. посіб. Умань : Візаві, 2021. 175 с.

19. Омельченко С. О., Тернопільська В. І., Чернуха Н. М. Соціальна робота : реалії та виклики часу: навч.-метод. посіб. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.

20. Організація соціально-психологічного супроводу дітей, сімей, які постраждали внаслідок військових конфліктів : практич. посіб. / Герило, Г. М. та ін. Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 70 с.

21. Паливода Л. І. Проблема визначення понять «психічна травма», «психологічна травма» і «травма втрати» у психологічних проєкціях. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Психологія*. 2021. Том 32 (71) № 6. С. 68–71.

22. Панок В. Г. Діяльність психологічної служби та українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи в умовах війни : результати, проблеми, пріоритети. *Вісник НАПН України*. 2022. №4(2), С. 1–8.

23. Педько К. В. Психологічні чинники відновлення соціального капіталу внутрішньо переміщених осіб : дис. канд. псих. наук : 19.00.05 / Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2019. 296 с.

24. Песоцька Ю. Соціальна реабілітація та соціальна адаптація внутрішньо переміщених осіб. *Social Work and Education*. 2022. Том 9, №1. С. 89–99.

25. Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 168. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 04.05.23).

26. Понікаров В. Д., Топоркова М. М. Пенсійне та соціальне забезпечення : підручник. Харків : ВД «ІНЖЄК», 2006. 400 с

27. Попова С. М., Попова Л. М. Особливості надання соціальних послуг в Україні. *Європейські перспективи*. 2014. № 10. С.30–35.

28. Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку : Постанова Кабінету Міністрів України №12 від 14.01.2004 р. *Урядовий кур'єр*. 2004. 22 січня. С. 10.

29. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.91 № 2012–XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011–12#Text> (дата звернення: 04.05.23).

30. Рівчаченко С. Б. Становлення та розвиток соціального страхування в країнах ЄС. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2012. № 5/1. С. 191–196.

31. Семигіна Т. В. Соціальна політика у глобальному вимірі : підручник. Київ : Пульсари, 2004. 252 с.

32. Синявський В. В., Сергєєнкова О. П. Психологічний словник / за ред. Н. А. Побірченко. Київ : Науковий світ, 2007. 274 с.

33. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. ; за заг. ред. : Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. Київ. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с.

34. Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту : навч.-метод. посіб. / В. Л. Андрєєнкова та ін ; заг. ред. К. Б. Левченко, В. Г. Панок, І. М. Трубавіна. Київ : Україна. 2015. 174с.

35. Тарануха Т. П., Журба І. О. Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади. *Соціальна підтримка в громаді сім'ї, дітей та молоді, які потрапили у складні життєві обставини* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Суми, 9 чер. 2022 р. Суми, 2022. С. 305–308.

36. Туриніна О.Л. Психологія травмуючих ситуацій : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ДП «Вид. дім Персонал», 2017. 160с.

37. Фаріон М. М. Особливості системи соціального захисту населення в Україні. *Ефективна економіка*. 2017. №7. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5709> (дата звернення: 04.05.23).

38. Хомич І. Поняття і система принципів соціального забезпечення населення України. *Публічне право*. 2013. №3(11). С. 182–189.

39. Циганок В. Правові виклики сучасності. *Правові засади процесу отримання грошової допомоги від держави членам сімей загиблих*

військовослужбовців : круглий стіл (м. Харків, 20 грудня 2022 р.). Харків, 2022. С. 195–197.

40. Шумейко А., Беспалько А. Основи військово-соціальної роботи в Збройних силах України та арміях провідних країн світу. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціальна робота*. 2019. № 1(5). С. 6–10.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Заливша Поліна Андріївна, студентка 4 курсу, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «соціальна робота», освітньо-професійна програма «соціальна робота», адреса електронної пошти: zaliveh2001@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Соціальна робота з особами, які зазнали втрату близьких під час війни» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Заливша П.А.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) Ель Гуессаб К.